

ECONVENTIO TESZT

Egyetemista teszteredmények 2015

Kovács Péter

Cseri Cserne

Ország Gáborné

Absztrakt

A gazdasági válság rávilágított a lakosság alacsony pénzügyi kultúrájára, pénzügyi ismereteinek hiányaira. Ennek következtében gombamód szaporodnak a pénzügyi kultúra felmérések és fejlesztési programok. A hazai középiskolások legnagyobb pénzügyi kultúra felmérése az Econventio teszt, amely 2015-ben ötödik alkalommal zajlott le. A felmérésben minden évben több, mint 10 ezer diák vett részt, ezzel Európa egyik, a fiatalokat célzó pénzügyi kultúra vizsgálata. Egyetemistákat célzó nagyobb méretű pénzügyi kultúra felmérés legutóbb 2014-ben volt az Állami Számvevőszék vezetésével. Jelen tanulmányban azt vizsgáljuk, hogy a középiskolás teszten miként teljesítenek egyetemisták.

Tartalom

Absztrakt	2
1. Bevezetés	4
1.1. Elméleti háttér	4
2. Módszertani háttér	12
2.1. Az Econventio teszt és index felépítése.....	12
2.2. Az Econventio-index	15
2.3. Elemzési módszertan	17
3. Eredmények	17
3.1. A mintáról	17
3.2. Banki szolgáltatások.....	18
3.3. Általános gazdasági ismeretek.....	30
3.4. Megtakarítások és befektetések	40
3.5. Hitelezés.....	51
3.6. Munka világa.....	64
3.7. Biztosítás, nyugdíj	76
3.8. Econventio-index	87
4. Eredmények összefoglalása.....	91
5. Irodalomjegyzék	94

1. Bevezetés

Jelen tanulmányban azt vizsgáljuk, hogy az Econventio középiskolás teszten miként teljesítenek egyetemisták. Az elméleti áttekintés után összefoglaljuk az Econventio-index jellemzőit, majd a felmérés főbb eredményeit ismertetjük.

1.1. Elméleti háttér

A pénzügyi döntések meghozatala az utóbbi években, évtizedekben szinte mindennapossá vált.

A pénzügyi piac termékei és szolgáltatásai ugyanakkor komplexek lettek, melyek használatához az egyéneknek folyamatosan megújuló ismeretekre van szükségük. A lakosság körében az utóbbi években az érdeklődés homlokterébe került, és örvendetes tényként állapítható meg, hogy gombamód szaporodnak az ez irányú hazai kutatások (például Huzdik, Béres & Németh, 2014; Botos, Botos, Béres, Csernák & Németh, 2012; Béres & Huzdik, 2012). Az empirikus felmérések eredményei a lakosság körében a pénzügyi ismeretek alkalmazásának viszonylag alacsony színvonaláról árulkodnak (Atkinson & Messy, 2012).

A felnőtt lakosság sem iskolai tanulmányai során, sem a későbbiekben nem tanult pénzügyi, gazdasági ismereteket (Horváthné & Széles, 2014, p. 471-472), illetve ha tanult is több ma létező pénzügyi termék (például hitelkártya, pay pass) nem létezett akkor, amikor ilyen jellegű tanulmányokat folytattak, ahogyan azt Béres és Huzdik (2012) megfogalmazta a pénzügyi piacok fejlődése gyorsabb az egyének pénzügyi kultúrájának gyarapodásánál.

Az alaposabb pénzügyi ismeretek ebben a folyamatosan változó és összetett társadalomban segít az egyéneknek jobb megértést biztosítani, továbbá támaszt nyújt bizonyos élethelyzetekben. (Remund, 2010, p. 278). A szakadék csökkentéséhez a pénzügyi kultúra fejlesztésére van szükség, amely egyértelműen edukációval és gyakorlati ismereteken keresztül (Kovács 2015) érhető el.

Emellett az OECD 2011-es felnőtt lakosságra koncentráló vizsgálata (Atkinson & Messy, 2012) szerint a magyarokra nemzetközi viszonylatban is kevésbé jellemző a különböző ajánlatok összehasonlítása, a pénzügyi információk minél szélesebb körű összegyűjtése, így a pénzügyi döntések meghozatalához az emberek nem eléggé informáltak, így akár befektetések, akár hiteltermékek közötti eligazodás, a döntéshez szükséges megfelelő információ megszerzése, a kockázatok és következmények mérlegelése problematikus. A probléma nem csak hazánkban jelentkezik. Hasonló hiányosságokat tártak fel Bongini, Trivellato & Zenga, (2012) a pénzügyi tervezés, a pénz, a hitel- és adósságállomány, a biztosítás és az öngondoskodás területén.

A pénzügyi kultúra témaköre minden korosztályt érint, hiszen a mindennapok (például vásárlások) során is pénzügyi döntéseket kell hoznunk illetve egy család, háztartás tagjaként a mindennapi pénzügyi döntések befolyásolják az életünket. Nemzetközi kutatások különböző célcsoportokat elemeztek: Servon és Kaestner az alacsony és közepes jövedelmű embereket (Servon & Kaestner, 2008), Coates, Marais és Weil (2007) a New York-i tőzsdén szereplő társaságok vezetőségének pénzügyi végzettségét, mások pedig az alkalmazásban álló nőket vizsgálta (Mathivanan & Mohanaranjani, 2013).

Ugyan a háztartások megtakarítása növekedésnek indult, ami nem csak a nettó pénzügyi pozícióban, hanem a háztartások bruttó megtakarítási rátájában is tükröződik: míg a 2007-es 7,06 százalékos mélyponthoz képest, 2014-ben a háztartások a bruttó jövedelmük 10,21 százalékát nem költötték el végső fogyasztásra, ugyanakkor ez az arányszám a KSH adatai szerint jelenleg a 2005-ös szintet (10,49%) közelíti. Emellett fontos megjegyezni, hogy a megtakarítások koncentráltan jelentkeznek, hiszen a 2011-es nemzetközi vizsgálat szerint

csupán a háztartások 52 százaléka rendelkezett megtakarításokkal. Ugyanakkor a demográfiai folyamatok, az elöregedés jelensége miatt fontos lenne a hosszútávon való gondolkodás, az öngondoskodás, amihez megtakarítások kellenek. (Béres & Huzdik, 2012)

Hazánkban egy nemzetközi felmérés alapján (Atkinson & Messy, 2012) a pénzügyi ismeretek, tehát az elméleti tudás magas pontszámot kapott, a gyakorlati alkalmazás, a pénzügyi viselkedés eredményei azonban gyengék voltak. Emellett a felmérés szerint általános probléma a kamatos kamat számításának, illetve az infláció kezelésének képessége. A szerzők szignifikáns kapcsolatot találtak a pénzügyi attitűd és a pénzügyi tudás szintje között. Tanulmányukból kiderül, hogy a magasabb jövedelmű, végzettségű, pozitívabb pénzügyi hozzáállás rendelkezők pénzügyi kultúrája magasabb. Életkort tekintve a középkorúak pénzügyi tudása a legmagasabb. Nemek tekintetében a férfiak jobban állnak pénzügyi tudás tekintetében, mint a nők. A 2011-es felmérésben egy kivételes ország volt, Magyarország, ahol a nők pénzügyi tudásszintje magasabb volt, mint a férfiaké. A tanulmány kiemeli, hogy a magyarok többségére nem jellemző különböző ajánlatok összehasonlítása (Atkinson & Messy, 2012).

A pénzügyi műveltség fiatal korban különösen fontos jelentőséggel bír, hiszen a „korai életszakaszban elkövetett pénzügyi hibák a későbbiek során igen költségesek lehetnek” (Lusardi, Mitchell, & Curto, 2010, p. 358). A fiatalok – különösen a felsőoktatásban résztvevők – gyakran „pénzügyi hálóba” keverednek, „hatalmas összegű hitelkártya-adósságot vagy diákhitelt halmoznak fel, mely a későbbiekben vagyoniuk gyarapodását akadályozhatja” (Lusardi et al, 2010, p. 358). A gazdasági és pénzügyi világválság kialakulása után a pénzügyi kultúra kiemelten fontos szerepet kapott, hiszen a korábban meghozott hibás pénzügyi döntések hatásai jelenleg is érezhetőek.

A pénzügyi kultúra fogalma egy OECD-tanulmány szerint: „*A pénzügyi kultúra a tudatosság, ismeretek, készségek, attitűdök és viselkedések kombinációja, amelyekre szükség van a megalapozott pénzügyi döntések meghozatalához és végső soron az egyéni pénzügyi jólét eléréséhez*” (Atkinson & Messy, 2012, p. 14).

Az előző meghatározáshoz hasonló értelmezés található indiai kutatók tanulmányában, amely szerint „a pénzügyi kultúra annak a tudásnak és azoknak a képességeknek az összessége, amelyekkel hatékonyan irányíthatóak az egyén pénzügyei egész életén át a pénzügyi jólét érdekében” (Suganya, Sakthivelrani & Durai, 2013). A meghatározásból kiemelendő, hogy a pénzügyi kultúra túlmutat a pénzügyi tudáson, képességeket is magában foglal. Fontos eleme a definíciónak a saját pénzügyi egyensúly megteremtése is.

Holland tudósok a pénzügyi eszközök használata helyett a tudásra és a megértésre helyezik a hangsúlyt. Szerintük az összetett pénzügyi termékek ismerete és megértése jelenti a pénzügyi kultúrát (Mak & Braspenning, 2012, p. 307.).

Remund több száz kutatást vizsgálva azt fogalmazta meg, hogy a „pénzügyi kultúra az, ami a pénzügyi koncepciók kulcsának megértését méri”, „a definíció magában foglalja a képességet és azt a magabiztosságot, amellyel az egyén saját személyes pénzügyeit képes irányítani” (Cude, 2010, p. 272.).

Plakalovic cikkében egy olyan fogalom meghatározást idéz, amelynek fontos összetevője a döntési képesség. A személyes pénzügyi kultúrába beletartozik az a készség, amely képes választani a különböző pénzügyi döntések között, valamint a kommunikációs képesség is.

Ezáltal az egyén képes arra, hogy „tervezzen, és megfelelően reagáljon az élet azon eseményeire, amelyek érinthetik mindennapi pénzügyi döntéseit, beleértve az általános gazdasági folyamatokat is” (Plakalovic, 2012, p. 136.).

A pénzügyi kultúra mérésére nem alakult még ki egységes álláspont, például, amikor befektetésekről beszélünk, akkor csak a pénzügyi befektetéseket vizsgáljuk, vagy azt is a pénzügyi kultúra részeként fogjuk fel, hogy továbbképezem magam, ezáltal befektetek a jövőmbe.

Lusardi és szerzőtársai fiatalok körében végzett felmérése 1997-ben készült. A diákok megkérdezésén túl az adatbázis tartalmazta a szülőkkel készült interjúkat is, melynek célja az otthoni környezet feltárása volt. A felmérést 2007–2008 között megismételték, amikor a válaszadók 23–28 évesek voltak. A főbb kutatási kérdések az alábbiak voltak:

1. Mennyire tájékozottak a fiatalok a pénzügyi döntések meghozatalához?
2. Milyen meghatározó tényezői vannak a fiatalok pénzügyi műveltségének?
3. Hogyan tudnak ezek az információk segítséget nyújtani a törvényhozóknak? (Lusardi et al, 2010, 358–359. o.)

Remund (2010) tanulmányában áttekintette a 2000 óta született pénzügyi kultúra meghatározásokat. A meghatározásokban öt közös dimenziót talált:

1. *A pénzügyi szolgáltatások közötti jártasság*
2. *Kommunikációs képesség a pénzügyi elképzelésekről.*
3. *A személyes pénzügyek irányítása, kezelése*
4. *Pénzügyi döntéshozatali képesség*
5. *Magabiztosság.*

A pénzügyi tudás, a képességek, az egyének megbízhatósága és magabiztossága, valamint motivációja mind szükségesek ahhoz, hogy az emberek hatékonyan tudják kezelni a pénzügyeiket. Ez utóbbi tulajdonság, a cselekvésre való késztetés (motiváció) igen ritkán olvasható a fogalmi meghatározások szakirodalmában. Egy hazai tanulmány szerint a tudatos pénzügyi magatartás fogalma napjainkban egyre inkább előtérbe kerül. A felelős (tudatos) magatartásra nincs egységesen elfogadott definíció a szakirodalomban. A tudatos pénzügyi magatartás dimenziói: „a célkitűzés, a tervezés, a megtakarítás, a jövőorientáció, az ésszerű költsékezés és a költségek ellenőrzése, valamint a kommunikáció a pénzügyekről.” (Zsótér, 2013, p. 675) A döntéshozatali képesség ebből a megfogalmazásból is hiányzik.

A koncepcionális meghatározásba beleilleszthető a Magyar Nemzeti Bank 2008-ban megjelent definíciója, mely szerint a pénzügyi kultúra nem más, mint *„a pénzügyi ismeretek és készségek olyan szintje, amelynek segítségével az egyének képesek a tudatos és körültekintő döntéseikhez szükséges alapvető pénzügyi információkat azonosítani, majd azok megszerzése után azokat értelmezni, és ez alapján döntést hozni, felmérve döntésük lehetséges jövőbeni pénzügyi, illetve egyéb következményeit.”* (MNB-PSZÁF, 2008, p. 1) Tehát az egyének „képesek felmérni a kockázatot, valamint a döntésükben rejlő bizonytalanságot” (Huzdik et al., 2014, p. 476). Kiemelendő a megfogalmazásból a döntések eredménye, mely néhány, korábban említett definícióból hiányzott.

Huston 71 tanulmányt vizsgált, amelyek közül több mint 50 nem tudta meghatározni a pénzügyi kultúra koncepcióját. A fennmaradó esetekben találhatóak definíciók, melyekben nyolc különböző jelentést fogalmaztak meg. Az elemzett tanulmányok közel fele nem különíti el

élesen a pénzügyi tudást és a pénzügyi kultúrát. A fogalom pontatlan meghatározása indokolja azt, hogy a pénzügyi kultúrát nem lehet egy szóval meghatározni (Huston, 2010).

Az említett kutatások egy részében a pénzügyi kultúra a pénzügyi tudásra épül. Más tanulmányok azonban több összetevőből próbálják meghatározni a fogalmat: szerepel benne a döntéshozatali képesség, a magabiztosság. A különböző meghatározásokban több közös témakör található (Huston 2010)

1. *Alapvető pénzügyi kérdések;*
2. *Hitelfelvétel;*
3. *Befektetés, megtakarítás;*
4. *Erőforrások megvédése: biztosítási termékek, egyéb pénzkezelési technikák.*

Emellett számos esetben megjelennek inflációhoz, diverzifikációhoz, kamatos kamathoz kötődő kérdések is.

Lusardi egyik tanulmányában szintén a számolási készség fontosságára hívja fel a figyelmet. Számos kutatás bizonyítja, hogy a számolási képesség kapcsolatban áll a pénzügyi döntéshozatallal, valamint az egyének felelőssége a megtakarításokkal kapcsolatosan folyamatosan emelkedik (Lusardi, 2012, p. 10), gondoljunk akár csak a kamatok számítására, a százalékszámításra. Mivel ezeknek a képességeknek a fejlesztése felnőtt korban igen nehéz, ezért fontos, hogy a matematikai készségek fejlesztését már az iskolában elkezdjük.

A szakirodalom a vizsgálandó részterületekben nagyrészt egyetért. Vannak olyan kutatások, amelyek kevesebb kérdéskört vizsgálnak, mert inkább bizonyos kérdéscsoportokra szeretnének koncentrálni. Ahhoz, hogy komplex kép alakuljon ki a pénzügyi kultúráról, érdemes a témakörök nagy részét lefedni. Ennek megfelelően az Econventio-teszt a

komplexebb mérési módot követi az alábbi hat terület vizsgálatával: banki szolgáltatások, megtakarítások és befektetések, hitelezés, munka világa, általános gazdasági ismeretek, biztosítás és nyugdíj.

Valamivel kapcsolatos tudás vizsgálata történhet önbevallással, illetve a tudást mérő mérőeszköz segítségével is. Ekkor fontos, hogy a mérőeszközbe be legyenek építve a főbb vizsgálati területek. Például Béres et al., 2013, p. 3.) cikkében a megtakarítás, befektetés, hitel, kalkulációs készség jelennek meg.

Ugyan a pénzügyi kultúra fogalmának harmonizálásra elindult egy folyamat, a pénzügyi kultúra mérésének, számszerű jellemzésének módszertani kavalkádját láthatjuk. Általánosságban a tudást vizsgáló kérdéseknél a helyes válaszok arányának vizsgálatán túl a szerzők sok esetben egy, a pénzügyi tudásszintet mérő mutató előállítására is törekedtek. Ennek megkonstruálása vagy a helyes válaszok átlagos számának jellemzésével, vagy egy mesterséges – általában vagy faktorelemzésre, vagy regressziós modellekre épülő – index előállításával történik meg. A módszertani eltérésekből fakadóan ezek az indikátorok nemzetközileg csak korlátozottan összevethetőek. Olasz tudósok (Bongini, Trivellato & Zenga, 2012) és a PISA felmérés is a Rasch-modellt alkalmazza, hogy a képességeket, az attitűdöket és a személyiségvonásokat vizsgálja. Ez az eljárás figyelembe veszi a kérdések bonyolultságát és a válaszadók egyéni képességeit is.

Indiai tudósok egy olyan indexet készítettek, amiben négy indikátort neveztek meg: a pénzügyi tudást, a megtakarítási képességet, a hitellehetőségeket és befektetési képességeket, melyhez 400 főből álló felmérést végeztek. (Suganya et al, 2013)

2. Módszertani háttér

2.1. Az Econventio teszt és index felépítése

Jelen fejezetben először bemutatjuk a vizsgálati modell elméleti háttérét, majd a felmérés, azaz az Econventio teszt módszertani jellemzőit.

Az Econventio kérdőív modellje magába foglalja a racionalitás mindhárom aspektusát.

- Az információgyűjtés esetében tartalmaznia kell az ismereteket, a múltbeli tapasztalatokat, a kommunikáció módját, valamint reflektálnia kell az információgyűjtés csatornáinak, időbeliségének és térbeliségének korlátozottságára.
- A preferenciák esetében teret kell adni az attitűdöknek, értékrendnek, személyes pénzügyi helyzetnek, jövőbeli terveknek és egy nyertesként vagy vesztesként elkönyvelt szituáció keretezési torzításainak.
- A döntéshozatal során a pénzügyi döntéseknél az alternatívák közötti választásban a számítási képességeknél meg kell, hogy jelenjenek a heurisztikák.

A cselekvők és pénzügyi szolgáltatók B2C interakcióit kérdőíves módszerrel nem lehet értékelni, Wilson (1998) arra az esetre próbavásárlások (mystery shopping) folytatását javasolja. Az informáltság esetében azonban mód nyílik a definitív tudás különböző eszközök helyes és helytelen használatán keresztül történő mérésére, továbbá a preferált kommunikációs és információgyűjtő csatorna megnevezésére.

A számítási képességek vizsgálata esetében egy matematikai jellegű probléma helyes megoldását kell a válaszadóknak kiválasztaniuk. Az idő rövidege miatt a heurisztikus döntéshozatalnak itt döntő szerepe van – a pénzügyi jellegű problémák esetében azonban fontos, hogy a célcsoport heurisztika-készletébe beépüljön a kamatos kamatszámítás nem lineáris természete.

A cselekvő közgazdaságtani racionalitása mentén meghatározott három horizontális dimenziót ezt követően hat vertikális dimenzión keresztül vizsgáljuk behatóbb módon, hogy így teret kapjanak a piaci aszimmetrikus viszonyok. Hogarth (2003) korábban már említett ajánlását figyelembe véve az alábbi vertikális dimenziókhoz kapcsolódó témaköröket vontuk be a vizsgálatba:

1. általános banki, pénzügyi ismeretek (számlavezetés, tranzakciós költségek, bankkártya használat, bankrendszer, szolgáltatások),
2. befektetések, megtakarítások (befektetési formák, célok, időtávok, kamat és hozam különbsége, hozam és kockázat kapcsolata),
3. hitelek (lakáshitel, fogyasztási hitelek, egyéb hitelfajták és jellemzőik),
4. munka világa (foglalkoztatás, adózás, vállalkozás),
5. biztosítás, nyugdíj (öngondoskodás, nyugdíjrendszer, biztosítások típusai jellemzői),
6. általános gazdasági ismeretek (infláció, államadósság, adózás).

Tehát az Econventio teszt, illetve ennek kérdései alapvetően két részből állnak össze: attitűd vizsgálati kérdésekből, illetve egy tudástesztből.

A **tudásteszt** részben, amely tartalmazza a pénzügyi ismeretek és a számolási készségek vizsgálatát is, nem fogalmak definiálását kérjük, hanem gyakorlat centrikus kérdéseket teszünk fel, illetve napi aktualitásokkal kapcsolatosan kérdezünk. E részben minden kérdéshez több válaszalternatívát kínáltunk fel, melyből egy helyes. A kitöltőknek ki kellett választaniuk egy alternatívát, mindezt úgy, hogy vizsgálni tudjuk valós tudásuk, illetve, hogy a pénzügyi alapismeretekkel mennyire vannak tisztában, azonban a kérdésekkel és a válaszokkal kapcsolatosan számos probléma adódik, amelyeket kezelni kell.

A teszt során mind a hat vizsgálati dimenzió egyforma súllyal alakítja modellt. Ez azt jelenti, hogy minden egyes vizsgálati dimenzióban 5 tudásteszt kérdés: 1 számolásokhoz, ajánlatokhoz köthető + 4 ismereteket, informáltságot ellenőrző kérdés jelenik meg. E mellett minden témakörben legalább egy „attitűd” kérdés is megjelenik, ahol nincs helyes válasz.

A teszt összeállításakor arra ügyelünk, hogy ne legyen hosszú a teszt, ugyanis hosszabb teszt esetében nem töltik ki a válaszadók a teljes tesztet. Mivel a teszt szerkezetből adódóan minimum 36 kérdést tartalmaz a modell, így elfogadott irányelv szerint a kiegészítőknek 40 kérdést kell megválaszolniuk, ami nem tartalmazza az általános demográfiai kérdéseket, ugyanis azokat a regisztráció folyamán kell megadni.

Az Econventio teszt kitöltésére előzetes regisztráció után nyílik lehetőség, minden év tavaszán. Az adatfeldolgozás már anonim adatokat tartalmaz. Kitöltés közben a felületen a kitöltőnek egyszerre csak egy kérdés jelenik meg, melyek megválaszolására összességében 30 perc áll rendelkezésre.

A torzító tényező hatásának minimalizálása végett a tudásteszt részben egy „Nem tudom” válaszalternatívát is beépítettünk, a kitöltőket arra kérve, hogy ezt az alternatívát válasszák, ha nem tudják a kérdésre adandó helyes választ.

Az egyes kérdéseknél a válaszalternatívák számát igyekszünk kiegyensúlyozni. Ez azt jelenti, hogy a tudásteszt részben az ismeretek ellenőrzésekor minden kérdés esetében ugyanannyi, számszerűen négy alternatíva közül kell a helyes választ kiválasztani a kitöltőknek. Ez a helyes válasz tippelésből való eltalálásának valószínűségét egyenlíti ki, csökkenti. Erre az elvre a legelső Econventio teszt esetében nem figyeltünk, ugyanakkor abban az évben nem állítottuk elő az Econventio-index értékét. Utólagos visszaméréseket tekintve, pedig nem mutatkozott számottevő eltérés a kitöltők viselkedésében, aminek oka valószínűleg a „nem tudom” válaszlehetőség és ennek tippelés torzító hatás csökkentő szerepe lehet. Ettől az elvtől akkor

térünk el, ha egy kérdést nemzetközi mérőeszközzel választottuk és azzal szeretnénk az adott kérdés eredményét összehasonlítani, vagy, ha olyan kérdés van, hogy két ajánlatot kell egymással összehasonlítani. Ettől eltekintve a számolási kérdések esetében is többnyire 4 lehetőség közül kell a kitöltőknek választani. Itt az egyes válaszalternatívákban megjelennek a tipikus számolási hibák is.

A tesztben szereplő kérdések során fontos, hogy a kérdések érthetően, a korcsoporthoz igazítva legyenek feltéve.

A teszt kérdéseinek összeállításakor figyelemmel kell lenni a teszt céljára, amely szerint olyan információhiányos területeket szeretnénk azonosítani, amelyek fejlesztésre szorulnak: azaz a teszt jelöli ki azokat a szempontokat, amelyeket a későbbiekben kiscsoportokban részletesen meg kell vizsgálnunk és fejlesztési programokat kell rá kidolgoznunk. Például, a teszttel azonosíthatóak, hogy a fordított százalékszámítás problémát jelent. Ha erre fejlesztési programot szeretnénk kidolgozni, akkor meg kell értenünk mit és miért hibáznak el a kitöltők.

2.2. Az Econventio-index

A célcsoport pénzügyi ismeretének jellemzésére megalkottuk az úgynevezett Econventio-indexet, melynek célja, hogy a válaszadók éves teljesítményét egy számértékkel jellemezzük. A modell mind a hat vizsgálati dimenzióját egy-egy számértékkel jellemezzük, mely gyakorlatilag az egyes dimenziókra adott helyes válaszok számát mutatja.

Az Econventio-indexet úgy állítjuk elő, hogy a modell mind a hat dimenziója azonos súllyal befolyásolja az index értékét. A súlysúly ez esetben a dimenzióból adódó kérdések számának függvénye. Mivel jelenleg az egyes dimenziókból ugyanannyi kérdés került a tesztbe, így az Econventio-index értéke gyakorlatilag a helyesen megválaszolt kérdések arányának átlagát jelenti. Ha az egyes dimenziókból nem ugyanannyi kérdés kerülne a modellbe, akkor az index

értékének előállításakor az alulreprezentált dimenzió teljesítményértékét felsúlyoznánk, a felülreprezentáltét pedig alulsúlyoznánk úgy, hogy minden dimenzióban a helyes válaszok számának súlyozott összege ugyanazon a tartományon mozoghasson. Ezzel az eljárással biztosítható, hogy a végeredményt nem befolyásolja az, hogy az egyes blokkokat különböző számú kérdéssel vizsgáltunk.

Az Econventio-index így egy $[0;100]$ intervallumba eső érték, melynek magasabb értéke magasabb átlagteljesítményt mutat. Az index tulajdonságait vizsgálva megállapíthatjuk, hogy ha minden dimenzióból ugyanannyi kérdés szerepel, és mivel a tudásteszt kérdések száma 30, így egy kérdés helyes megválaszolása $k*100/30$ százalékponttal növeli egy kitöltő teljesítményét, amelynek az indexre való hatása N kitöltő esetében $(k*100)/(30*N)$. Az indexről alkotott képhez vizsgáljuk a kitöltők teljesítményének eloszlását is.

Az Econventio-index mellett 2014-ben a tavalyi fejlesztésű **attitűd index** meghatározását is megpróbáltuk, mely ugyancsak 0-100 skálára vetítve jellemzi a válaszadók attitűdjének pozitív, illetve negatív voltát. Az index azt vizsgálja, hogy azon attitűd kérdések esetében ahol lehet irányultságról beszélni inkább pozitív, vagy inkább negatív viselkedést mutat valaki. A kiválasztott válaszalternatíva esetében minden esetben 0 vagy 1 számérték kerül meghatározásra, ahol 1 a pozitív, 0 a negatív hozzáállást jelöli. Az index azt méri, hogy összességében az egyén a maximálisan elérhető 1 értékek összegéhez mekkora összértékkel rendelkezik. Az index értéke így 0-100 skálán van kifejezve, ahol a nagyobb érték a pozitívabb attitűdöt jelenti.

2.3. Elemzési módszertan

Az elemzéshez alkalmazandó statisztikai módszertan kiválasztása a változók mérési szintjén múlik. Mivel a feltett kérdések mindegyike kategoriális változónak tekinthető, így alkalmazható módszertanként a leíró statisztika, kereszttábla elemzés (khi-négyzet teszt), varianciaanalízis (F-próba) kerül alkalmazásra.

Az Econvetio-indexet a különböző demográfiai kérdésekkel varianciaanalízis (ANOVA), valamint korrelációs számítás segítségével vizsgáljuk (Econventio 2013).

Az F-próba alkalmazásakor a csoportátlagok eltéréseit Post Hoc teszt segítségével vizsgáljuk. Ez a tesztípus a próbák p-értékeit korrigálja az összehasonlítások számával. Erre azért van szükség, mivel e nélkül a k számú csoport esetében $k*(k-1)/2$ darab összehasonlítás történik, mely jelentősen növelné az elsőfajú hiba (kapcsolatot mutatunk ki ott, ahol nincs kapcsolat) elkövetésének valószínűségét.

A mintaátlagok alapján 95 százalékos valószínűség mellett becslést adunk az alapsokaság átlagára.

3. Eredmények

3.1. A mintáról

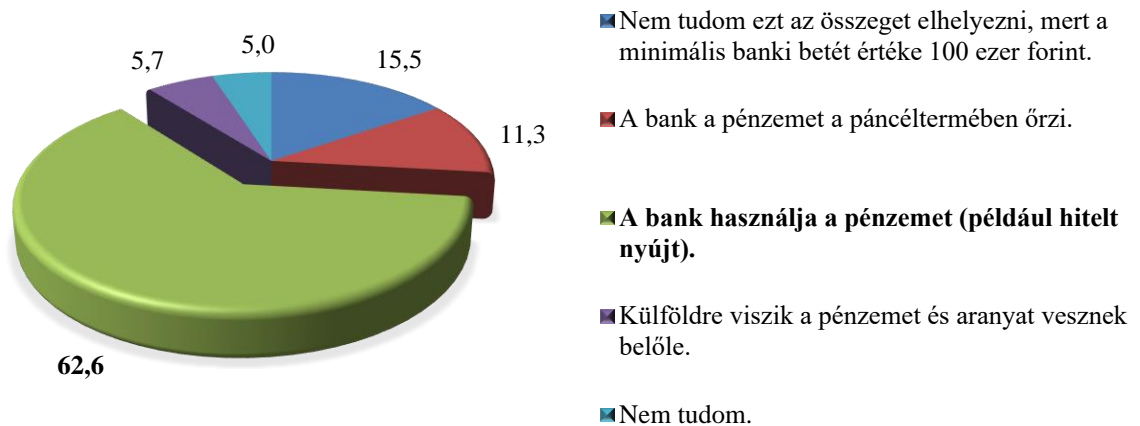
A kérdőív kitöltésében résztvevő hallgatók (5198 fő) felének életkora 20 és 22 év közötti, több mint egynegyedük 24 évnél idősebb. A megkérdezettek 51,7 százaléka férfi. A vizsgált felsőoktatásban résztvevők közel 40 százaléka a fővárosban tanul: 23,4 százalékuk egyetemen, 16,2 százalékuk pedig főiskolán. A legtöbben vidéki egyetemre járnak (41,4%), minden ötödik diák pedig vidéki főiskolára (19,1%). A válaszadók kétharmada alapképzésben vesz részt, 15,7 százalékuk mester-, illetve osztatlan képzésben, 14,9 százalékuk felsőoktatási szakképzésben, valamint 3,1 százalékuk doktori képzésben.

A bevezető kérdések között kíváncsiak voltunk a hallgatók munkatapasztalatára. A diákok egyharmada még nem dolgozott (34,7 százalék), a legtöbben legfeljebb 5 éve (57,5 százalék) dolgoznak. A kérdőívet kitöltők 10 százaléka egyedül él, 30 százalékuk kétfős, közel fele pedig 3 vagy 4 fős háztartásban (47,8 százalék). A válaszadókat megkértük arra, hogy értékeljék saját pénzügyi ismereteiket egy 1-től 5-ig terjedő skálán (ahol 1 a leggyengébb). A legtöbben közepesre pontozták pénzügyi tudásukat (40,9 százalék), 28 százalékuk 4-es osztályzatot adott, 7,3 százalékuk pedig kiválónak minősítette ismereteit. Minden negyedik hallgató értékelte gyengének (18,8 százalék) vagy nagyon gyengének (4,9 százalék) a tudását.

3.2. Banki szolgáltatások

A diákok banki szolgáltatásokkal kapcsolatos ismereteit vizsgáló első, bevezető kérdés arra vonatkozott, hogy mi történik a bankba megtakarításként elhelyezett 50 ezer forinttal. „Nem tudom” választ csupán a kitöltők 5 százaléka adott. Három hallgatóból kettő (62,6 százalék) tudta a helyes megoldást. A kitöltők 15,5 százaléka azt a helytelen választ adta, hogy a minimális banki betét összege 100 ezer forint, ezért nem lehet elhelyezni az összeget. Minden tízedik felsőoktatásban résztvevő szerint a bank a pánccéltermében őrzi a pénzt. (1. ábra)

1. ábra Mi történik a bankba megtakarítás céljából elhelyezett 50 ezer forinttal? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=7,736, p-érték<0,001). A férfiak 64,2 százaléka, a nők 60,4 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=158,782, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (69,7%) illetve az alapképzésben tanulók (65,4%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben résztvevők 55,7, a felsőoktatási szakképzésben tanulók csupán 42,9 százaléka válaszolt helyesen.

Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=70,297, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (69%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 66,4, a budapesti főiskolások 58,4 és a vidéki főiskolások 53,8 százaléka tudott helyesen válaszolni.

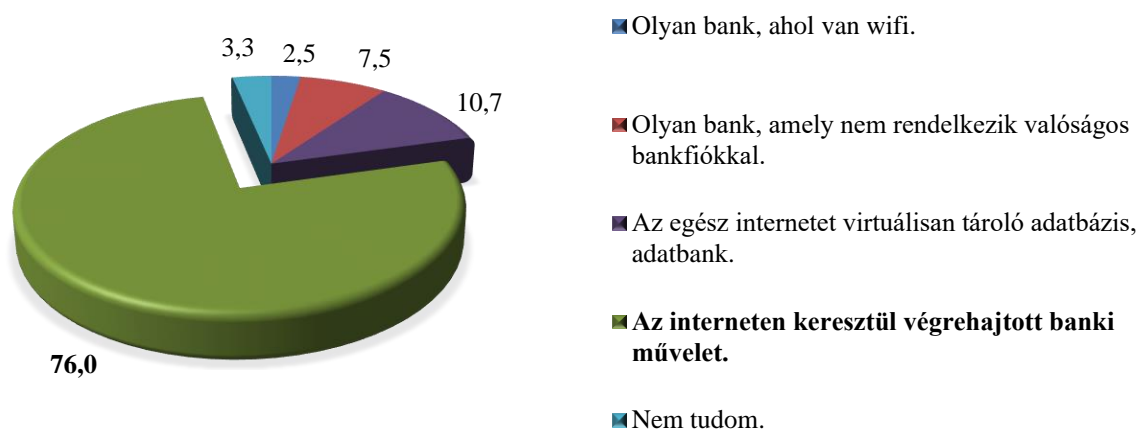
A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=32,928, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal

rendelkező diákok (65,7%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 59,8 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 57,6 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=59,071, p-érték<0,001). A 2 fős háztartásban élők (66,6%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 64,4, a legalább 5 fős háztartásban élők 54,2 és az 1 fős háztartásban élők 51,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A banki szolgáltatások második kérdése az internetes bankolás fogalmára vonatkozott. Csupán a kitöltők 3,3 százaléka nem tudott választani a megadott meghatározások közül. A válaszadók több mint háromnegyede (76,0 százalék) jól felelt erre a kérdésre. A diákok 10,7 százaléka azt a helytelen választ jelölte meg, hogy „az egész internetet virtuálisan tároló adatbázis”. A másik két helytelen válasz aránya együttesen 10,0 százalék. (2. ábra)

2. ábra Mit jelent az internetes bankolás? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=6,774, p-érték<0,001). A férfiak 77,3 százaléka, a nők 74,2 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=29,883, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (80,3%) illetve az alapképzésben tanulók (76,5%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben résztvevők 70,9, a felsőoktatási szakképzésben tanulók 69,2 százaléka válaszolt helyesen.

Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=128,892, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (80,6%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 82,1, a budapesti főiskolások 68,8 és a vidéki főiskolások 66,3 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=37,921, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok (78,8%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 67,7 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 72,8 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

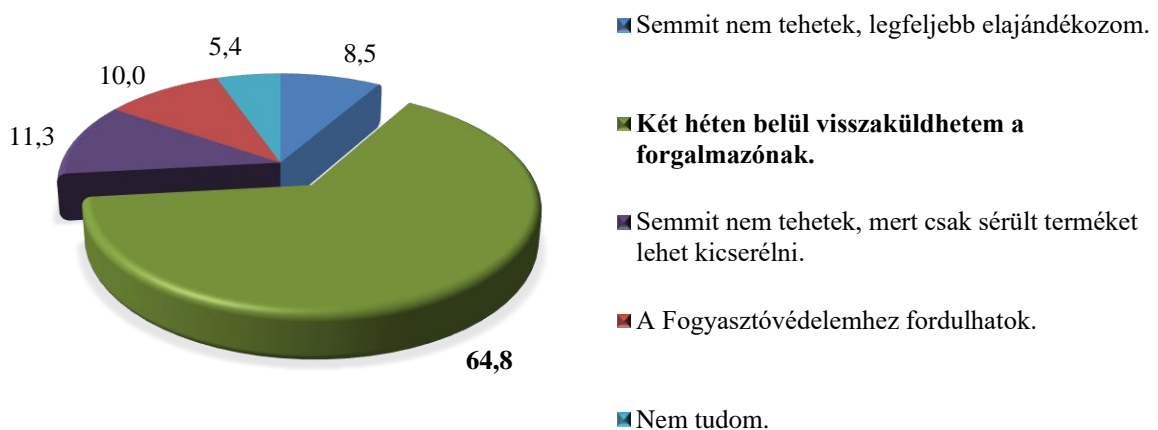
A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=89,270, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (78,6%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 77,6, a legalább 5 fős háztartásban élők 74,8 és az 1 fős háztartásban élők 59,4 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=89,270, p-érték<0,01). A 3-4 fős háztartásban élők (78,6%) nagyobb arányban

választottak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 77,6, a legalább 5 fős háztartásban élők 74,8 és az 1 fős háztartásban élők 59,4 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A következő banki szolgáltatásokra vonatkozó kérdés így szólt: „Cipőt vásárolsz az interneten. Mi történik akkor, ha nagy?” 280 fő választotta a „nem tudom” lehetőséget (5,4 százalék). A legtöbben a helyes megoldást (két héten belül visszaküldhető a forgalmazónak) jelölték meg, a válaszadók 64,8 százaléka. Minden ötödik diák szerint semmit sem lehet tenni ebben az esetben: 8,5 százalékuk szerint csupán elajándékozni lehet, 11,3 százalékuk szerint pedig csak sérült terméket lehet kicserélni. A harmadik helytelen lehetőséget a másik kettőhöz hasonló arányban választották. (3. ábra)

3. ábra Cipőt vásárolsz az interneten. Mi történik akkor, ha nagy? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 65,6 százaléka, a nők 63,5 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=2,423, p-érték=0,120).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=90,251, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (64,5%) illetve az alapképzésben tanulók (68,1%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben résztvevők 55,1, a felsőoktatási szakképzésben tanulók 50,6 százaléka válaszolt helyesen.

Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=49,351, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (69,5%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 67, a budapesti főiskolások 58,5 és a vidéki főiskolások 57,9 százaléka tudott helyesen válaszolni.

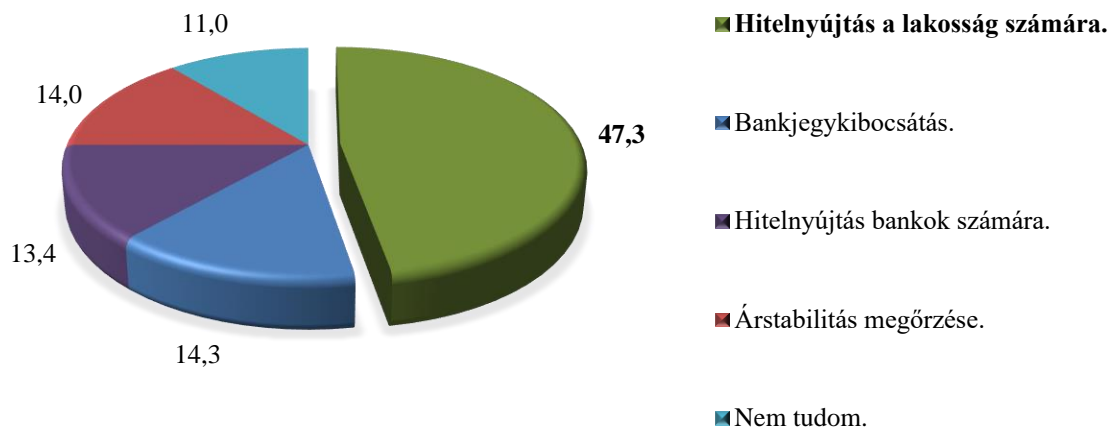
A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=23,160, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok (67,5%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 61,3 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 61 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=112,738, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (71,5%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 60,3, a legalább 5 fős háztartásban élők 62,4 és az 1 fős háztartásban élők 50,1 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A következő kérdés a Magyar Nemzeti Bank feladataira irányult, a négy lehetőség közül a nem megfelelőt kellett kiválasztani. A hallgatók 11 százaléka nem tudta valamelyik lehetőséget

megjelölni. A válaszoknak csupán alig a fele volt helyes (47,3 százalék). A helytelen opciókat közel azonos arányban választották a kitöltők. (4. ábra)

4. ábra Az alábbiak közül melyik nem a Magyar Nemzeti Bank feladata? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 47,4 százaléka, a nők 47,2 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=0,026, p-érték=0,871).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=16,327, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a doktori képzésben résztvevők (53,8%) illetve az alapképzésben tanulók (48,6%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A mester-, és osztatlan képzésben résztvevők 46,4, a felsőoktatási szakképzésben tanulók 41,3 százaléka válaszolt helyesen.

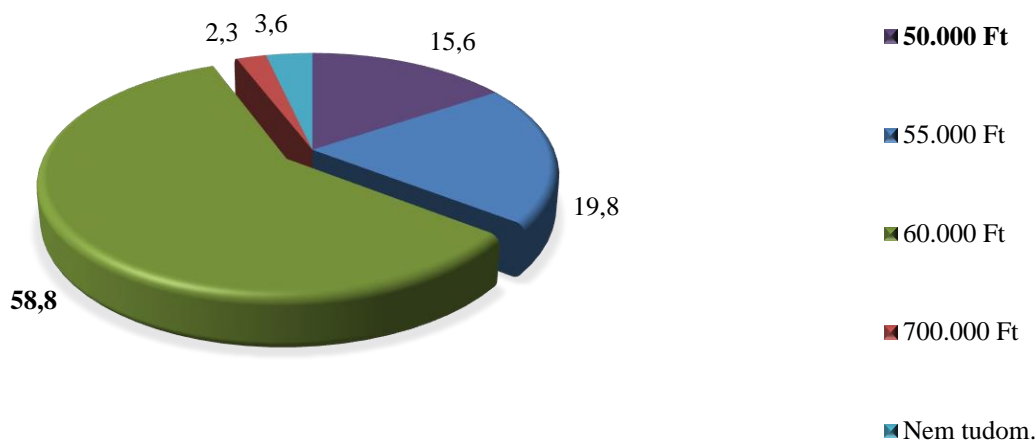
Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=14,822, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (53,2%) nagyobb

arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 46,5, a budapesti főiskolások 50,1 és a vidéki főiskolások 47,5 százaléka tudott helyesen válaszolni. A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok (48,9%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 46,4 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 45,1 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=6,537, p-érték=0,038).

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=112,738, p-érték<0,001). A 2 fős háztartásban élők (48,8%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 48,1, a legalább 5 fős háztartásban élők 39,7 és az 1 fős háztartásban élők 48,7 százaléka tudott helyesen válaszolni

A banki szolgáltatások témakörében a számítási feladat a valutaárfolyamok használatára vonatkozott: „Kinéztél magadnak egy horvát tengerparti nyaralást, amely 1.000 kuna-ba kerül. Mennyibe kerül ez neked itthon forintban, ha a kuna vételi árfolyama 50 Ft, eladási árfolyama 60 Ft, középárfolyama 55 Ft?” Csupán 185 fő (3,6 százalék) nem tudta megjelölni egyik értéket sem. A válaszadók 58,8 százaléka helyesen válaszolt (60 ezer Ft). Minden ötödik diák (19,8 százalék) a középárfolyamot, 15,6 százalékuk pedig a vételi árfolyamot választotta, helytelenül. A negyedik lehetőségre (700 ezer Ft) is érkeztek válaszok, bár arányuk nem jelentős. (5. ábra)

5. ábra Mennyibe kerül itthon forintban egy horvát tengerparti nyaralás, mely 1.000 kuna-ba kerül, ha a kuna vételi árfolyama 50 Ft, eladási árfolyama 60 Ft, középárfolyama 55 Ft? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=27,752, p-érték<0,001). A férfiak 61,9 százaléka, a nők 54,7 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=20,645, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (63%) illetve az alapképzésben tanulók (58,5%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben résztvevők 44,3, a felsőoktatási szakképzésben tanulók 57 százaléka válaszolt helyesen.

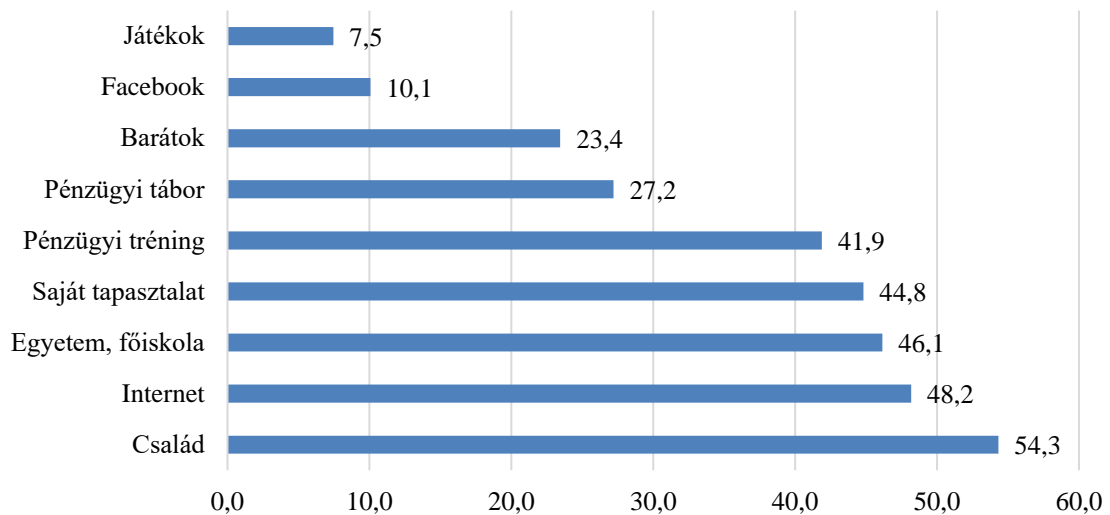
Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=31,605, p-érték<0,001). A vidéki egyetemen tanuló diákok (64,1%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A budapesti egyetemre járók 57,4, a budapesti főiskolások 58,4 és a vidéki főiskolások 54,2 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=69,612, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok (63,2%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 56,1 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 51 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=30,740, p-érték<0,001). A 2 fős háztartásban élők (61,2%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 59,6, a legalább 5 fős háztartásban élők 55,7 és az 1 fős háztartásban élők 48,2 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A banki szolgáltatásokkal kapcsolatos egyik attitűd-kérdésnél arra voltunk kíváncsiak, hogy a hallgatók szerint honnan szerezhetik be a szükséges pénzügyi ismereteket. A válaszadók több lehetőséget is megjelölhettek. A leggyakrabban említett válasz a család volt (54,3 százalék), minden második diák említette az internetet, valamint a felsőoktatási intézményt. Szintén magas arányban választották a kitöltők a saját tapasztalatot (44,8 százalék), valamint a pénzügyi tréninget (41,9 százalék). Minden negyedik egyetemista, főiskolás bejelölte a pénzügyi tábor, valamint a barátokat. Alacsony arányban választották a kitöltők a Facebookot és a játékokat. (6. ábra)

6. ábra A szükséges pénzügyi ismeretek forrásainak említése (%)

Forrás: saját szerkesztés

A banki szolgáltatások másik attitűd-kérdése a bankok kiválasztásának szempontjaira irányult. Itt is több lehetőséget jelölhettek meg a kitöltők. Három diák közül kettő az alacsony bankköltségek alapján választ (62,2 százalék). Igen magas az extra szolgáltatások említésének aránya is (39,2 százalék). A vizsgált hallgatók közel harmada jelölte be azt, hogy internetes összehasonlítást végezne, illetve a lakóhelyhez közel eső fiókot is hasonló arányban választották. A szülők javaslatát a diákok negyede veszi figyelembe, míg a barátok, ismerősök véleményét 17,3 százalékuk. A felsőoktatási intézmény ajánlását a kitöltők 13 százaléka jelölte meg, míg 14,5 százalékuk a banki munkatársak viselkedését is tekintetbe veszi. (7. ábra)

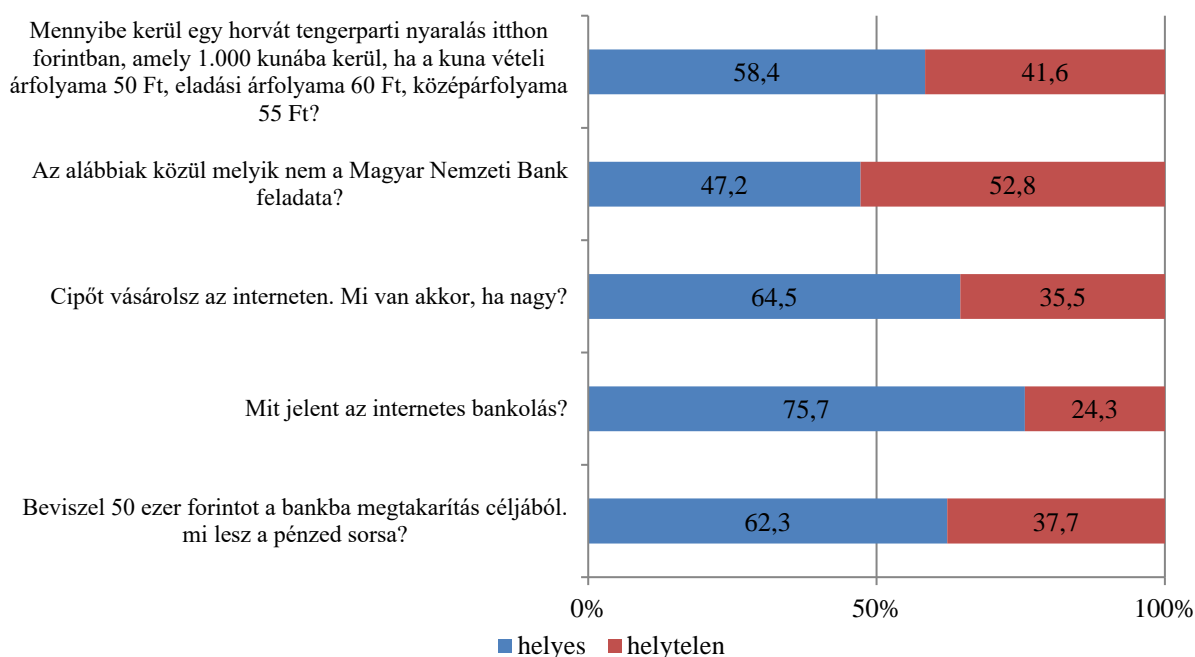
7. ábra A bankválasztás szempontjainak említése (%)

Forrás: saját szerkesztés

Összegezve, a banki szolgáltatások dimenziójában a legtöbb helyes válasz az internetes bankolás fogalmára érkezett. A válaszadók közel kétharmada helyesen válaszolt az internetes vásárlással (64,5 százalék), valamint a bankba helyezett megtakarítás sorsával (62,3 százalék) kapcsolatban. A számítási feladat esetén is magas a helyes válaszok aránya. A legalacsonyabb arányban a jegybanki feladatokra tudtak megfelelően válaszolni a hallgatók. (8. ábra)

8. ábra A helyes és helytelen válaszok aránya a banki szolgáltatások témakörében (%)

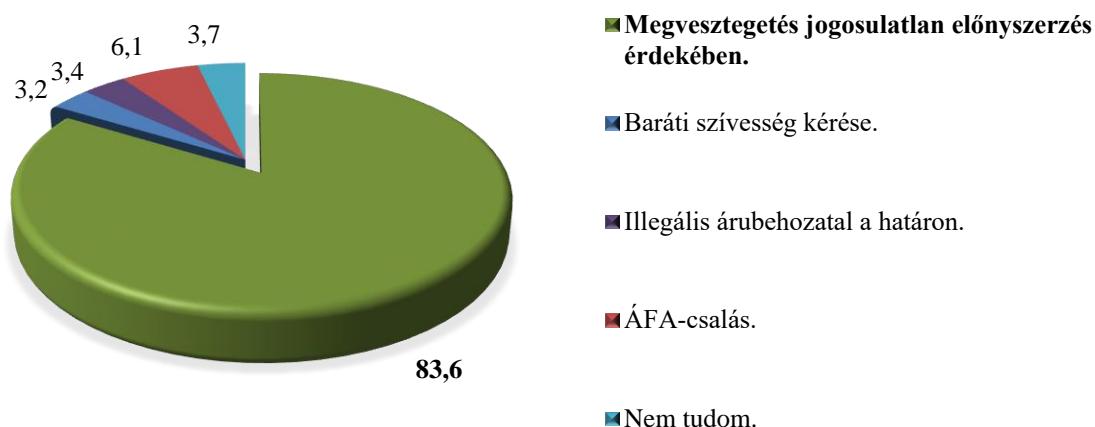

Forrás: saját szerkesztés

3.3. Általános gazdasági ismeretek

Az általános gazdasági ismeretek moduljában először a korrupció fogalmáról érdeklődtünk. 4979 fő válaszolt a kérdésre, további 191 fő a „nem tudom” lehetőséget választotta (3,7 százalék). Ötből négy hallgató azt a lehetőséget jelölte be helyesen, hogy a korrupció megvesztegetés jogosulatlan előnyszerzés érdekében. A helytelen válaszok közül legtöbben az ÁFA-csalást választották, a válaszadók 6,1 százaléka. A másik két helytelen lehetőséget azonos arányban jelölték be a kitöltők. (9. ábra)

9. ábra Mi a korrupció? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 82,1 százaléka, a nők 84,5 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=5,277, p-érték=0,022).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=23,781, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (85,9%) illetve az alapképzésben tanulók (83,9%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben résztvevők 75,9, a felsőoktatási szakképzésben tanulók 78,5 százaléka válaszolt helyesen.

Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=102,868, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (88,4%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 86,4, a budapesti főiskolások 84,2 és a vidéki főiskolások 73,5 százaléka tudott helyesen válaszolni.

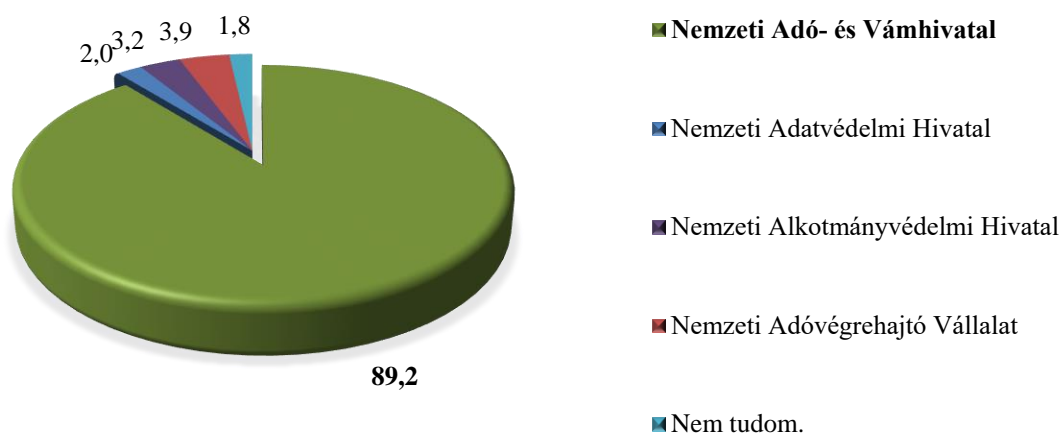
A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=101,764, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal

rendelkező diákok (87,6%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 73,7 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 78,1 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=146,056, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (85,9%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 85,6, a legalább 5 fős háztartásban élők 82,6 és az 1 fős háztartásban élők 64,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A következőkben a NAV rövidítésének jelentésére voltunk kíváncsiak. Erre a kérdésre csupán 92 fő nem válaszolt, valamint 5063 érvényes válasz érkezett. Tízből kilenc válaszadó az adóhivatal megnevezését pontosan ismeri. A három helytelen válasz aránya közel azonos, de együttesen nem érik el a 10 százalékot. (10. ábra)

10. ábra Mi a NAV? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 87,7 százaléka, a nők 89,4 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=3,549, p-érték=0,060).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=15,926, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a doktori képzésben (90,5%), a mester-, és osztatlan képzésben (88,9%) illetve az alapképzésben tanulók (89,2%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A felsőoktatási szakképzésben résztvevők 84,2 százaléka válaszolt helyesen.

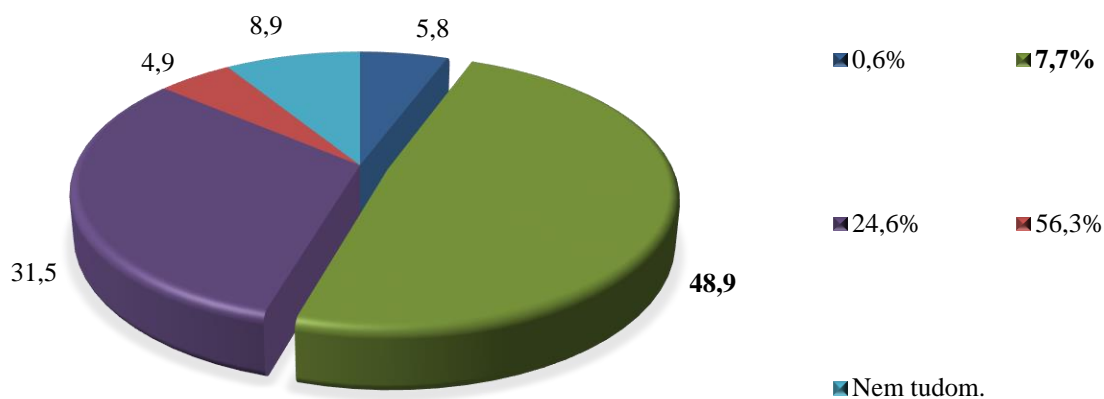
A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=77,805, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (92,5%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 90, a budapesti főiskolások 87,3 és a vidéki főiskolások 80,9 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=45,077, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok (90,8%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 81,1 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 86,3 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=129,230, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (92%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 88,2, a legalább 5 fős háztartásban élők 87,4 és az 1 fős háztartásban élők 74,6 százaléka tudott helyesen válaszolni.

Az általános gazdasági ismeretek dimenziójában, a továbbiakban a 2014. évi magyarországi munkanélküliségi ráta értékére kérdeztünk rá. 4691 fő válaszolt a kérdésre, további 459 „nem tudom” válasz érkezett, mely adat az előzőeknél jelentősen magasabb (8,9 százalék). A válaszadók közel fele helyesen jelölte meg a munkanélküliségi ráta értékét (48,9 százalék). Meglepő módon az egyetemisták, főiskolások harmada szerint a magyar ráta 24,6 százalék. A két szélsőséges helytelen opciót közel azonos arányban választották a diákok. (11. ábra)

11. ábra Mennyi volt Magyarországon 2014-ben a munkanélküliségi ráta értéke? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=19,217, p-érték<0,001). A férfiak 51,4 százaléka, a nők 45,3 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=61,720, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben (52,9%) illetve az alapképzésben tanulók (50,4%) válaszoltak nagyobb arányban

helyesen. A doktori képzésben kevesebb, mint a fele (46,8%), felsőoktatási szakképzésben résztvevők 35,7 százaléka válaszolt helyesen.

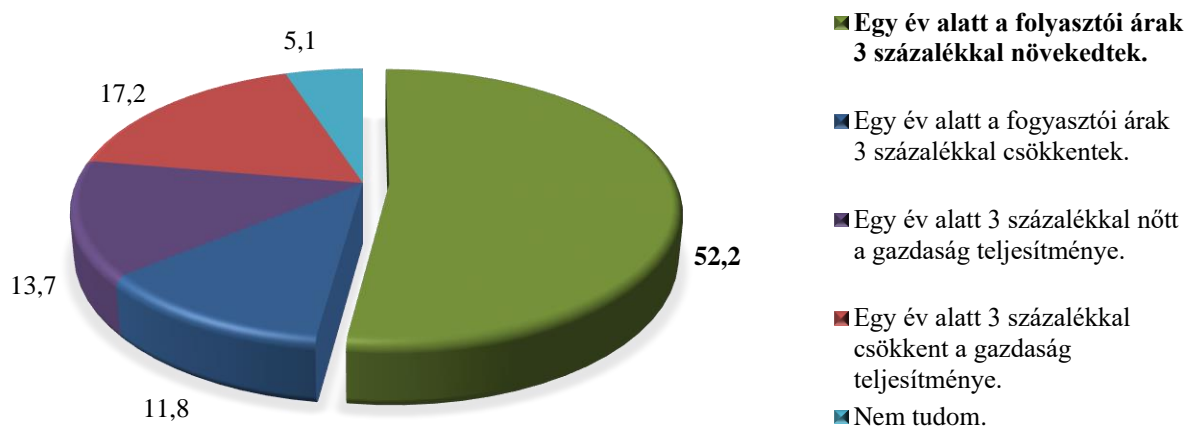
Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=24,083, p-érték<0,001). A vidéki egyetemen tanuló diákok (51,8%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A budapesti egyetemre járók 50,8, a budapesti főiskolások 45,5 és a vidéki főiskolások 43,4 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=28,988, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok (51,5%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 49,9 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 43,4 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=36,444, p-érték<0,001). A 2 fős háztartásban élők (53,1%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 48,7, a legalább 5 fős háztartásban élők 38,9 és az 1 fős háztartásban élők 46,8 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A következő kérdés az éves infláció értelmezésére vonatkozott. Az érvényes válaszok száma 4901 volt, míg 262 fő nem tudott választani a megadott lehetőségek közül (5,1 százalék). A hallgatók fele helyesen magyarázta az infláció fogalmát. A helytelen opciók közül a legtöbben a gazdaság teljesítményének csökkenését jelölték meg (17,2 százalék). A másik két hibás alternatívát közel azonos arányban választották a kitöltők. (12. ábra)

12 ábra A tv-ben azt mondták, hogy az éves infláció 3%. Mit jelent ez? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=12,831, p-érték<0,001). A férfiak 54,3 százaléka, a nők 49,3 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=67,327, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben (55,6%) illetve az alapképzésben tanulók (54,5%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben kevesebb, mint a fele (45,6%), felsőoktatási szakképzésben résztvevők 39 százaléka válaszolt helyesen.

Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=76,167, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (58,9%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 57,5, a budapesti főiskolások 48,9 és a vidéki főiskolások 43 százaléka tudott helyesen válaszolni.

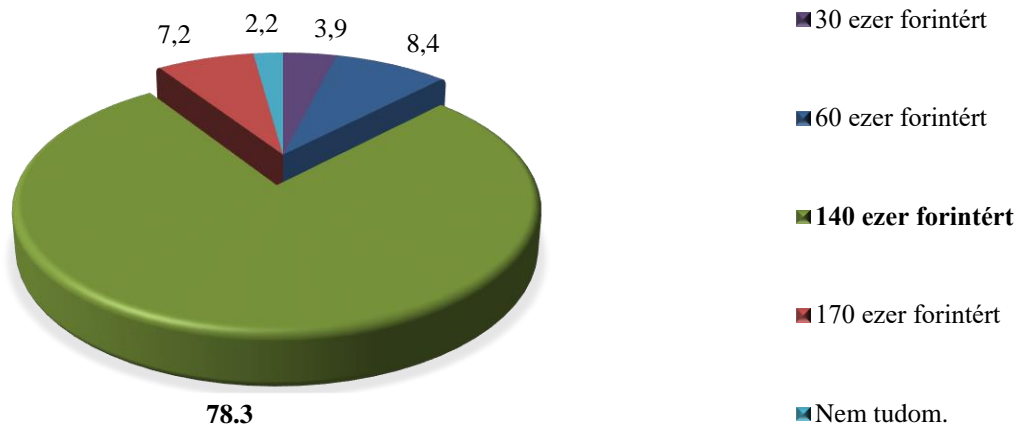
A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=26,410, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal

rendelkező diákok (54,9%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 51,9 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 47,3 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=26,676, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (54,2%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 52,3, a legalább 5 fős háztartásban élők 51,8 és az 1 fős háztartásban élők 41,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A számítási feladat ebben a témakörben egy 30 százalékos leértékelés utáni ár meghatározására irányult. A kérdésre 5058 fő válaszolt, további 112 fő a „nem tudom” lehetőséget jelölte meg. A válaszadók 78,3 százaléka helyesen határozta meg az összeget. A hibás opciók közül legtöbben a leértékelés értékét választották (8,4 százalék), míg közel hasonló arányban a 30 százalék helyett 30 ezer forintot olvastak az árengedményre, így a helytelen, 170 ezer forintos lehetőséget jelölték be (7,2 százalék). A 30 ezer forintos alternatívát választották a legkevesebben. (13. ábra)

13 ábra Egy 200 ezer forintos okostelefont 30 százalékkal leértékelték. Mennyiért tudod megvenni a készüléket? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 79,4 százaléka, a nők 76,5 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=6,309, p-érték=0,012).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=84,727, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben (82,9%) illetve az alapképzésben tanulók (79,7%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 64,6, felsőoktatási szakképzésben résztvevők 67,3 százaléka válaszolt helyesen.

Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=74,873, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (82,3%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 80,7, a budapesti főiskolások 75,1 és a vidéki főiskolások 68,5 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=29,751, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok (80,7%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 73 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 74,7 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

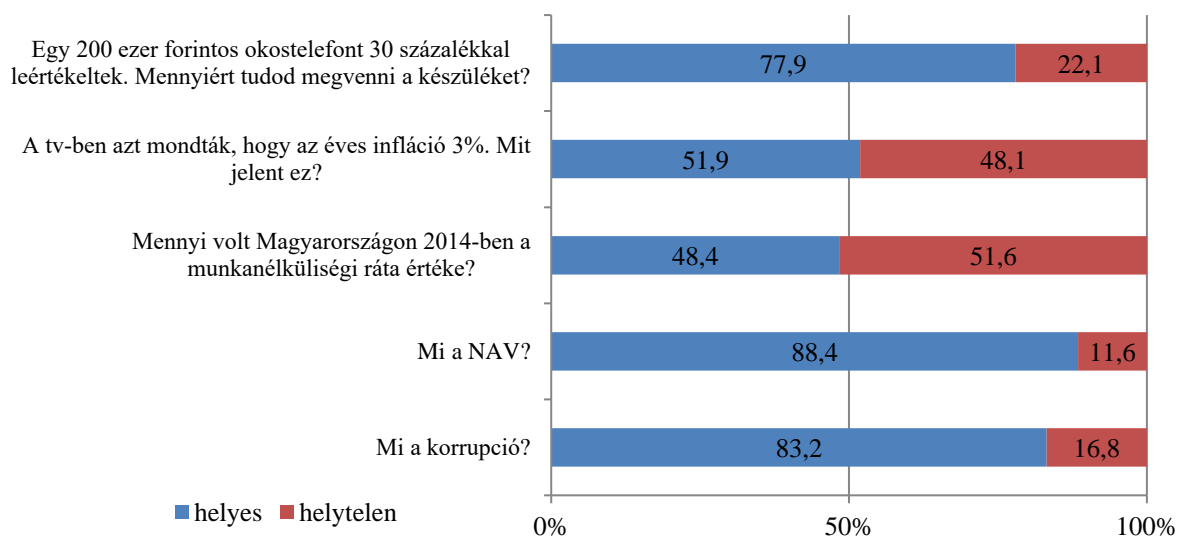
A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=137,438, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (82,1%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 79,1, a legalább 5 fős háztartásban élők 74,8 és az 1 fős háztartásban élők 59 százaléka tudott helyesen válaszolni.

Az általános gazdasági ismeretek blokkjában az attitűdre vonatkozó két szöveges kérdés során arról érdeklődtünk, hogy mi jut eszükbe a kitöltőknek először egy szegény, illetve egy gazdag emberről. A szegény ember jellemzőit 5103 fő töltötte ki, míg csupán 95 fő hagyta üresen ezt a kérdést. A diákok igen sokszínűen válaszoltak. A szegény emberrel kapcsolatosan a leggyakrabban előforduló kifejezések az alábbiak voltak: nincs (vagy kevés a) pénze, éhezés, nélkülözés, munkanélküliség, hajléktalan, nyomor, sajnálat, rossz életkörülmények, szomorú, spórolás, szerencsétlen, szenvedés. A gazdag emberrel kapcsolatos fogalmakra 5077 fő válaszolt. A következő kifejezéseket említették a hallgatók: pénz, luxus, jólét, boldog, kiegyensúlyozott, biztonságos, szerencsés, jómódú, siker, fényűzés, jó kapcsolataik vannak, mindent megvehet, irigység, gondtalanság.

Összegezve, az általános gazdasági ismeretek témakörében adott válaszokat, a helyes válaszok aránya az adóhivatal nevére vonatkozó kérdésnél volt a legnagyobb (88,4 százalék). Szintén 80 százalék felett válaszoltak jól a kitöltők a korrupció fogalmára (83,2 százalék). A számítási

feladatot a hallgatók háromnegyede megfelelően oldotta meg. Az infláció értelmezését csupán a válaszadók 51,9 százaléka ismeri. A legkevesebb helyes válasz a magyar munkanélküliségi ráta értékére irányuló kérdésre érkezett. (14. ábra)

14. ábra A helyes és helytelen válaszok aránya az általános gazdasági ismeretek körében (%)

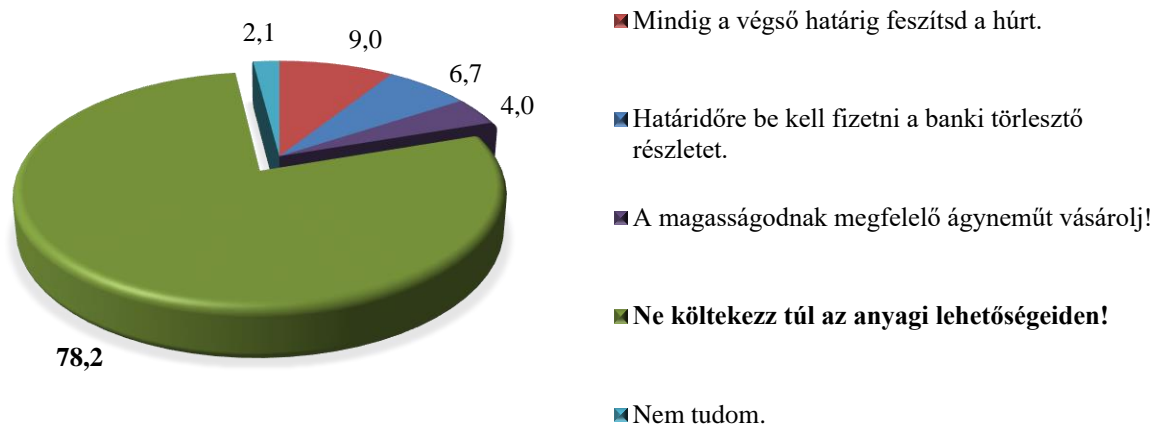

Forrás: saját szerkesztés

3.4. Megtakarítások és befektetések

A megtakarítások és befektetések témakörében az első kérdés arra irányult, hogy vajon mit jelent az alábbi közmondás: „Addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér.” Erre a kérdésre 5056 érvényes válasz érkezett, további 106 fő nem tudott megjelölni egy opciót sem. A legtöbben a helyes megoldást választották, öt hallgatóból négyen. A helytelen válaszok közül a legtöbben (9,0 százalék) az alábbi jelentést jelölték be: „Mindig a végső határig feszítsd a húrt.” A másik két hibás opcióra együttesen a válaszok 10,7 százaléka érkezett. (15. ábra)

15. ábra Mit jelenthet a közmondás: „Addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér.”? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 77 százaléka, a nők 78,5 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=1,503, p-érték=0,022)..

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=60,510, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben (80,4%) illetve az alapképzésben tanulók (79,7%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 65,2, felsőoktatási szakképzésben résztvevők 68,8 százaléka válaszolt helyesen.

A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=127,844, p-érték<0,001). A vidéki egyetemen tanuló diákok (82,9%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A budapesti egyetemre járók 82,6, a budapesti főiskolások 72,8 és a vidéki főiskolások 66,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

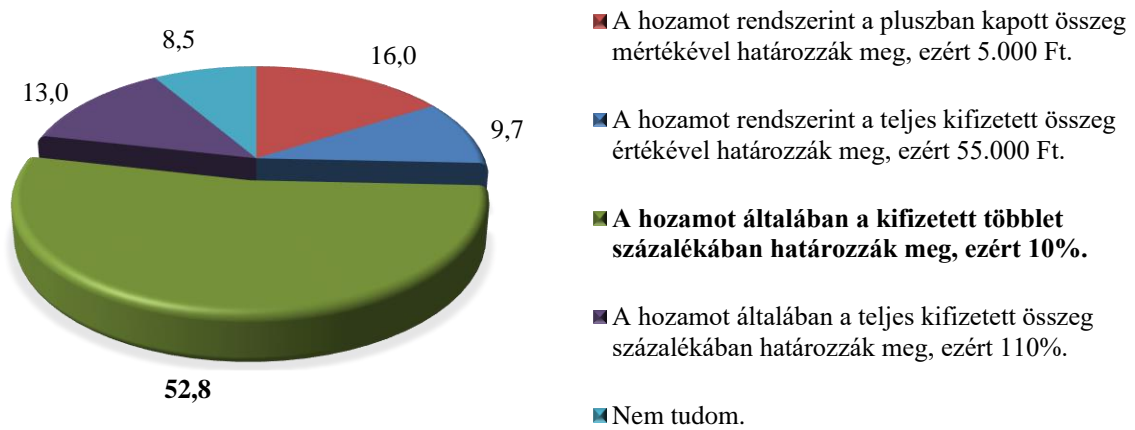
A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=53,116, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok (80,8%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 66,5 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 75 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=177,324, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (81,9%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 78,4, a legalább 5 fős háztartásban élők 79,1 és az 1 fős háztartásban élők 55,1 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A következő kérdés a megtakarítások témakörében a hozam meghatározására irányult. „Befektettél 50 ezer forintot. Egy év múlva 55 ezer forintot kaptál vissza. Mennyi a hozama a befektetésnek?” A válaszlehetőségek között szerepelt a kifizetett többlet, illetve a kifizetett összeg értéke, valamint ezek százalékában meghatározott eredmények. Erre a kérdésre 4729 érvényes válasz érkezett, míg a kitöltők 8,5 százaléka „nem tudom” választ adott. A válaszok több mint fele helyes volt (52,8 százalék): „A hozamot általában a kifizetett többlet százalékában határozzák meg, ezért 10%.” A kifizetett többlet értékét (5000 forint) jelölte meg a hallgatók 16,0 százaléka, helytelenül. A teljes kifizetett összeg százalékát választotta a kitöltők 13,0 százaléka, míg a legkevesebb válasz a teljes kifizetett összeg értékére érkezett. (16. ábra)

16. ábra Befektettél 50 ezer forintot. Egy év múlva 55 ezer forintot kaptál vissza.

Mennyi a hozama a befektetésnek? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=26,958, p-érték<0,001). A férfiak 56 százaléka, a nők 48,8 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=69,849, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben (53,4%) illetve az alapképzésben tanulók (55,7%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 46,2, felsőoktatási szakképzésben résztvevők 39,4 százaléka válaszolt helyesen.

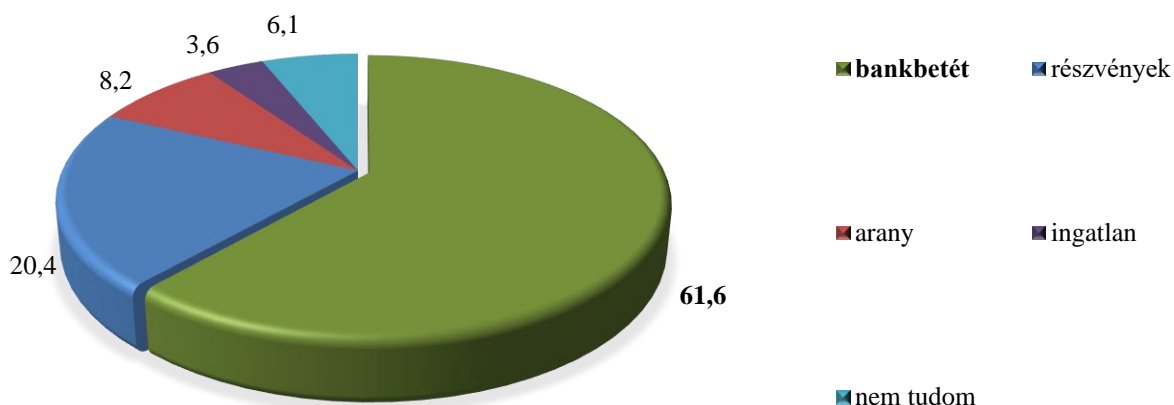
A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=34,292, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (58,6%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 54,1, a budapesti főiskolások 52,4 és a vidéki főiskolások 46 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=57,704, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok (57,2%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 50,1 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 46 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=47,154, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (56,2%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 53,7, a legalább 5 fős háztartásban élők 46,6 és az 1 fős háztartásban élők 41,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A továbbiakban a rövidtávú befektetési formákról érdeklődtünk: „100 ezer forintos megtakarításodat 2 hónapra fekteted be, mert utána szükséged lesz erre a pénzre. Milyen megoldást célszerű választani ehhez a rövid távú befektetéshez?” A lehetséges válaszok az alábbiak voltak: bankbetét, részvények, arany, ingatlan. 4850 érvényes válasz érkezett, további 317 fő nem tudott válaszolni. A válaszok közel kétharmada helyes volt, ezek a diákok bankbetétbe tennék rövid távú befektetésüket. Minden ötödik kitöltő a részvényeket választotta, míg közel tíz százalékuk az aranyat. A legkevesebben az ingatlant jelölték meg. (17. ábra)

17. ábra 100 ezer forintos megtakarításodat 2 hónapra fekteted be, mert utána szükséged lesz erre a pénzre. Milyen megoldást célszerű választani ehhez a rövid távú befektetéshez? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 61,6 százaléka, a nők 61,1 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=0,116, p-érték=0,734).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=35,705, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben (65,8%) illetve az alapképzésben tanulók (62,5%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 57,6, felsőoktatási szakképzésben résztvevők 52,4 százaléka válaszolt helyesen.

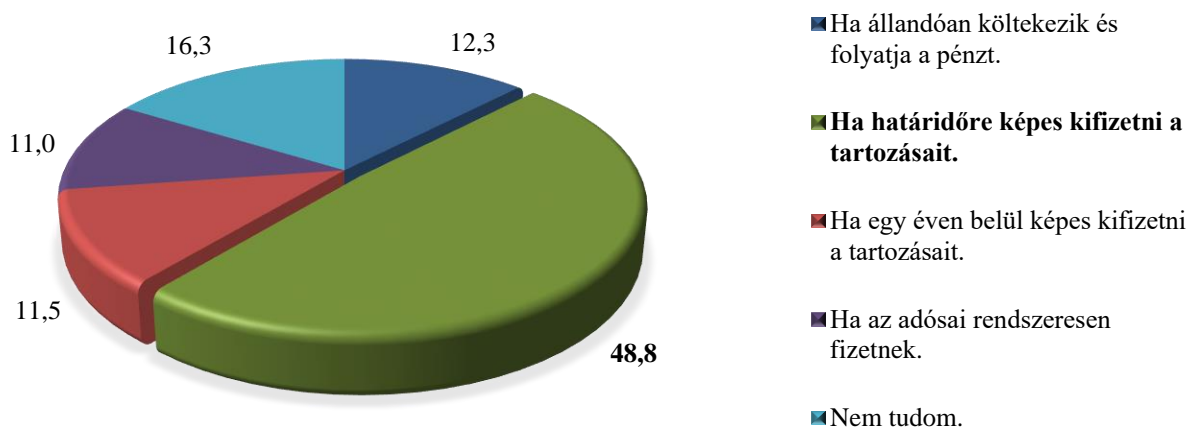
Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=35,080, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (67,2%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 63,3, a budapesti főiskolások 61,9 és a vidéki főiskolások 54,9 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=43,866, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok (65,1%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 56,1 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 56 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=19,389, p-érték<0,001). A 2 fős háztartásban élők (63,8%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 62,6, a legalább 5 fős háztartásban élők 56,9 és az 1 fős háztartásban élők 55 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A következő kérdés ebben a témakörben a likviditás fogalmáról érdeklődött. Több mint nyolcszázan nem tudtak válaszolni erre a kérdésre. Az érvényes válaszok száma 4292 volt. Az egyetemisták közel fele a helyes opciót jelölte meg. A három helytelen alternatívát közel azonos arányban választották a hallgatók. (18. ábra)

18. ábra Mikor likvid valaki? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 48,4 százaléka, a nők 48 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=0,095, p-érték=0,757).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=31,283, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben (56,2%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Az alapképzésben tanulók 47,7, doktori képzésben 47,5, felsőoktatási szakképzésben résztvevők 42,5 százaléka válaszolt helyesen.

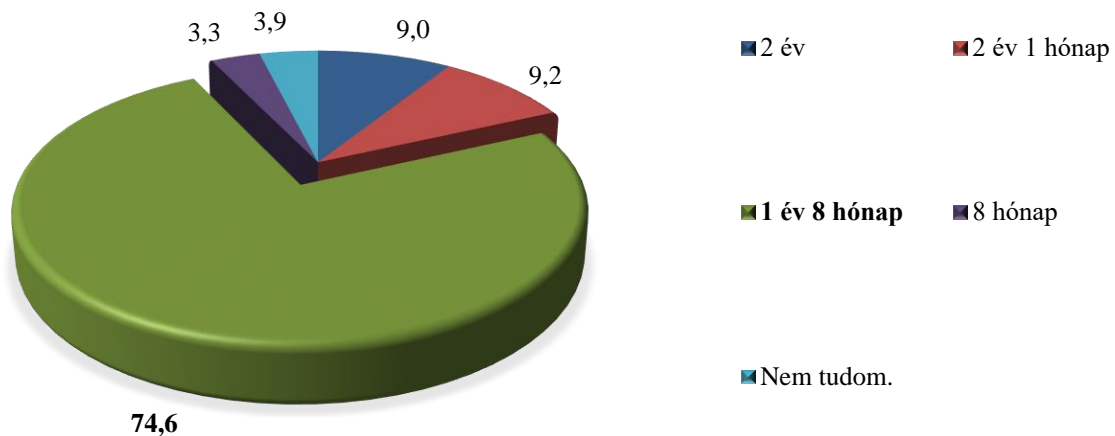
A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=37,921, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (55,3%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 48,9, a budapesti főiskolások 50,4 és a vidéki főiskolások 41,9 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=17,547, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok kicsit több, mint a fele (50,6%) válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több, mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 43,2 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 45,2 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=29,937, p-érték<0,001). A 2 fős háztartásban élők (52%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 49, a legalább 5 fős háztartásban élők 40,5 és az 1 fős háztartásban élők 42,9 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A megtakarítások és befektetések dimenziójában a számítási feladat az alábbi volt: „Havi 50 ezer forintot kapsz minden hónapban otthonról a tanulmányaidhoz, melynek 10 százalékát félretesz egy malacperselybe minden hónapban. Mennyi idő alatt tudsz ebből összegyűjteni 100 ezer forintot egy mobiltelefonra?” A válaszlehetőségek a következők voltak: 2 év; 2 év 1 hónap; 1 év 8 hónap; 8 hónap. 202 fő nem tudott választ adni, az érvényes kitöltők száma 4967 volt. A leggyakoribb válasz a helyes megoldás volt (1 év 8 hónap), a válaszadók háromnegyede ezt az opciót jelölte meg. Közel 10 százalékuk választotta a két évet, valamint a 2 év 1 hónapot. A legkevesebben a 8 hónapot határozták meg. (19. ábra)

19. ábra Havi 50 ezer forintot kapsz minden hónapban otthonról a tanulmányaidhoz, melynek 10 százalékát félretesz egy malacperselybe minden hónapban. Mennyi idő alatt tudsz ebből összegyűjteni 100 ezer forintot egy mobiltelefonra? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 75,6 százaléka, a nők 72,8 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=5,431, p-érték=0,020).

. A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khí-négyzet=48,886, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben (78,8%) és az alapképzésben tanulók (75,6%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 62,7, felsőoktatási szakképzésben résztvevők 66,2 százaléka válaszolt helyesen.

Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khí-négyzet=76,186, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (81,2%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 77,1, a budapesti főiskolások 72,4 és a vidéki főiskolások 65,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

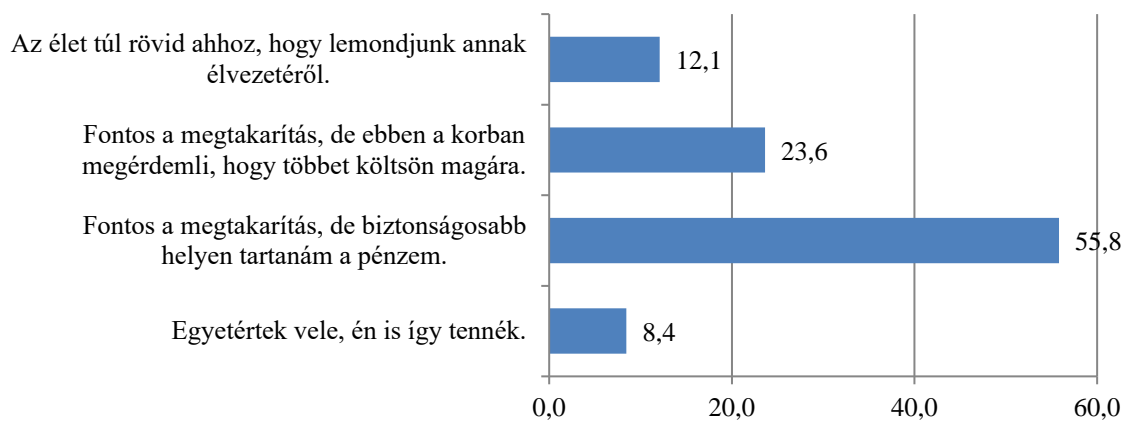
A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khí-négyzet=75,911, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező egyetemisták 78,8 százaléka válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 67,2 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 68,2 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khí-négyzet=94,412, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (77%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 75,7, a legalább 5 fős háztartásban élők 74 és az 1 fős háztartásban élők 56,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A megtakarítások és befektetések utolsó, attitűdre vonatkozó kérdése arra irányult, hogy hogyan vélekednek a diákok egy idős asszonynak az otthon, a szekrény fiókjában gyűjtögetett pénzéről. Az érvénytelen válaszok száma elhanyagolható. Az egyetemisták több mint fele szerint fontos a megtakarítás, de biztonságosabb helyen tartaná a pénzét. Minden negyedik kitöltő úgy véli, hogy fontos a megtakarítás, de idős korban megérdemlik az emberek, hogy

többet költsenek magukra. A válaszadók 12,1 százaléka szerint az élet túl rövid ahhoz, hogy lemondjunk annak élvezetéről, míg 8,4 százalékuk egyetért az otthoni gyűjtögetéssel. (20. ábra)

20. ábra Egy öreg néni minden pénzét otthon a szekrény fiókjában kuporgatja, csak minimális összeget költ élelmiszerre. Mi a véleményed róla? (%)

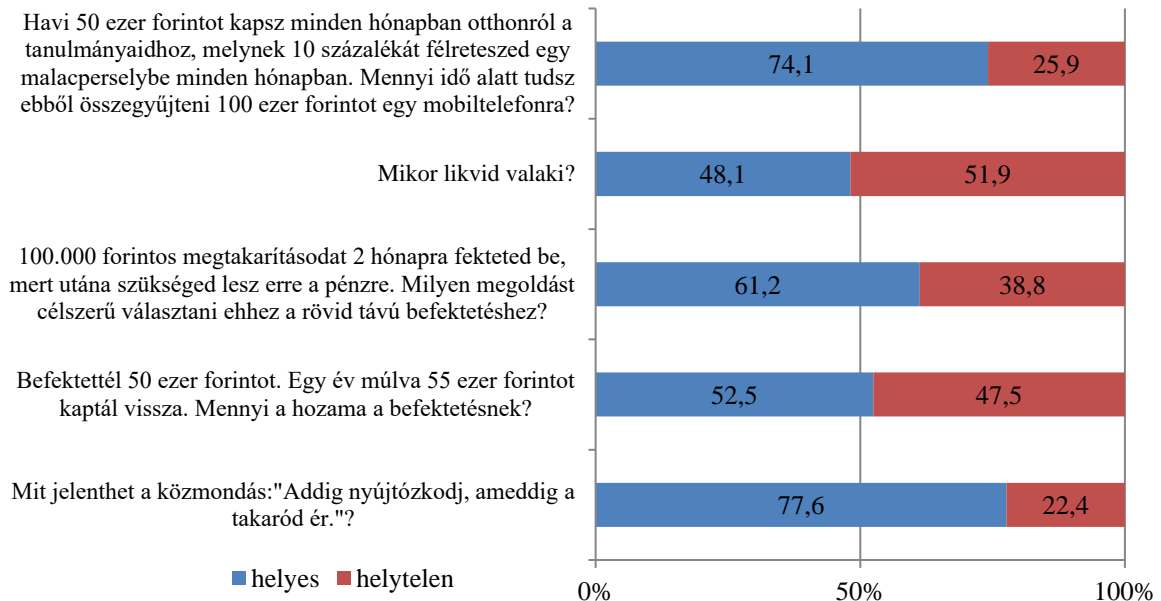

Forrás: saját szerkesztés

Összegezve, a megtakarítások és befektetések témakörében a legtöbb helyes válasz az „Addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér” közmondás értelmezésére érkezett. Hasonló arányban válaszoltak jól a hallgatók a számítási feladatra. A kitöltők 61,2 százaléka tudta megfelelően kiválasztani a rövid távú befektetési formát. A hozam és a likviditás meghatározására érkezett a legkevesebb helyes válasz. (21. ábra)

21. ábra A helyes és helytelen válaszok aránya a megtakarítások és befektetések

témakörében (%)

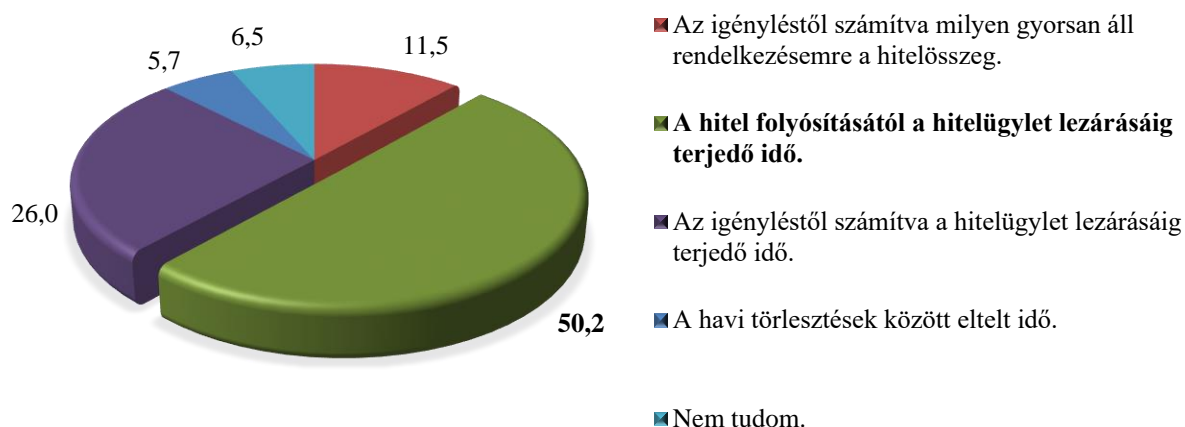

Forrás: saját szerkesztés

3.5. Hitelezés

A hitelezés dimenziójának első kérdésében a futamidő meghatározására voltunk kíváncsiak. 4828 válaszolt a kérdésre, további 336 fő nem tudott választani. A válaszadók fele helyesen értelmezte a fogalmat. A kitöltők negyede szerint a futamidőt az igényléstől számítják, nem pedig a folyósítástól (helytelen válasz). Minden tizedik válaszadó azt állította, hogy az igényléstől az összeg rendelkezésre állásáig eltelt időt jelenti (helytelen válasz). A legkevesebben azt a lehetőséget jelölték meg, hogy a havi törlesztések között eltelt időt jelenti a futamidő. (22. ábra)

22. ábra Mit jelent a hitelezésnél a futamidő? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=7,693, p-érték<0,001). A férfiak 51,7 százaléka, a nők 47,9 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=29,047, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben (55,9%) és az doktori képzésben tanulók (54,4%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Az alapképzésben 50,2, felsőoktatási szakképzésben résztvevők 46,2 százaléka válaszolt helyesen.

A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=22,613, p-érték<0,001). A vidéki egyetemen tanuló diákok (53,5%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A budapesti egyetemre járók 51,4, a budapesti főiskolások 50,7 és a vidéki főiskolások 44,2 százaléka tudott helyesen válaszolni.

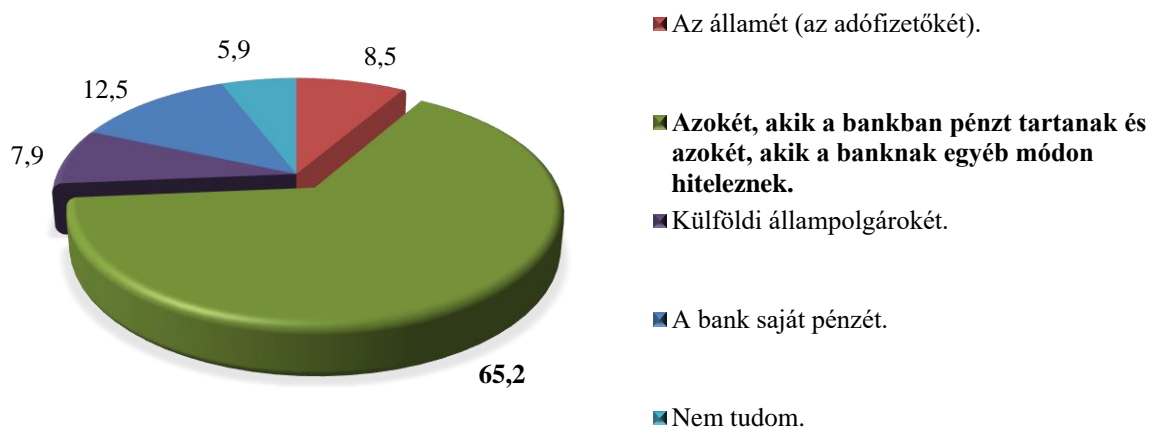
A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=10,109, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal

rendelkező diákok kicsit több, mint a fele (51,7%) válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 49,9 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 47 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=16,438, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (52,7%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 48,6, a legalább 5 fős háztartásban élők 46,9 és az 1 fős háztartásban élők 44,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A továbbiakban arra kerestük a választ, hogy a hallgatók szerint a bank kinek a pénzét közvetíti hitelezéskor. Az érvényes válaszok száma 4857 volt, míg 303 fő nem tudott választani. A legtöbben, a válaszadók kétharmada helyesen választott. A hibás opciókat közel azonos arányban jelölték meg a kitöltők. (23. ábra)

23. ábra Hitelt veszel fel a banktól. A bank kinek a pénzét közvetítette ezzel számodra? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=9,198, p-érték<0,001). A férfiak 66,7 százaléka, a nők 62,6 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=53,231, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban az alapképzésben tanulók (67,9%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A mester-, és osztatlan képzésben 62,3, a doktori képzésben 63,9 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 54,4 százaléka válaszolt helyesen.

A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=46,290, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (72,5%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 66,5, a budapesti főiskolások 64,2 és a vidéki főiskolások 58,6 százaléka tudott helyesen válaszolni.

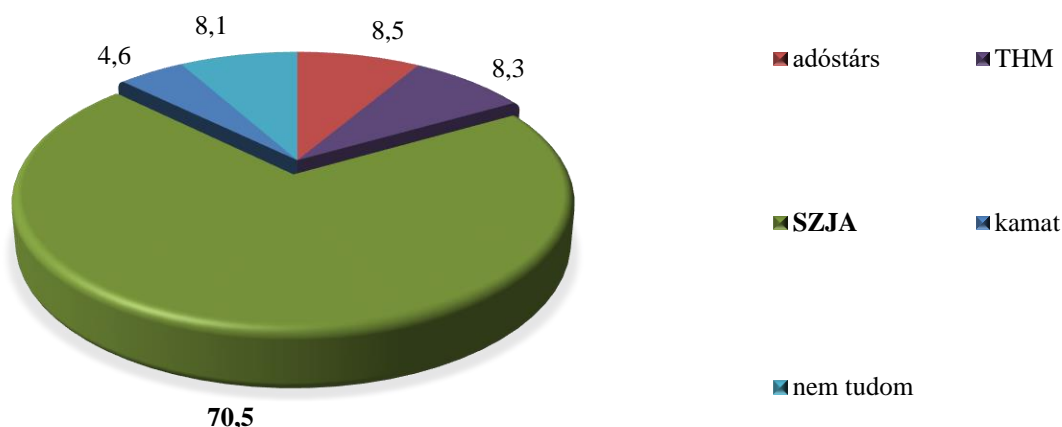
A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=16,630, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok kicsit több, mint az egyharmada (67,1%) válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 63,5 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 61,4 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=86,979, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (70%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 62,7, a legalább 5 fős háztartásban élők 63 és az 1 fős háztartásban élők 49,3 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A következő kérdés arra irányult, hogy mely fogalom nem köthető közvetlenül a hitelezés témaköréhez. A válaszlehetőségek az alábbiak voltak: adóstárs, THM, SZJA, kamat. A kitöltők

8,1 százaléka nem tudott választani a megadott opciók közül, az érvényes válaszok száma 4747 volt. A hallgatók közel háromnegyede helyes választ adott, a THM és az adóstárs lehetőségre nagyjából azonos arányban voksoltak. A legkevésbé a kamatot választották. (24. ábra)

24. ábra Melyik fogalom nem köthető közvetlenül a banki hitelezés témaköréhez? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 71,1 százaléka, a nők 69,1 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=2,437, p-érték=0,118).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=22,289, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben (76,4%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Az alapképzésben tanulók 69,8, doktori képzésben 65,2 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 66,5 százaléka válaszolt helyesen.

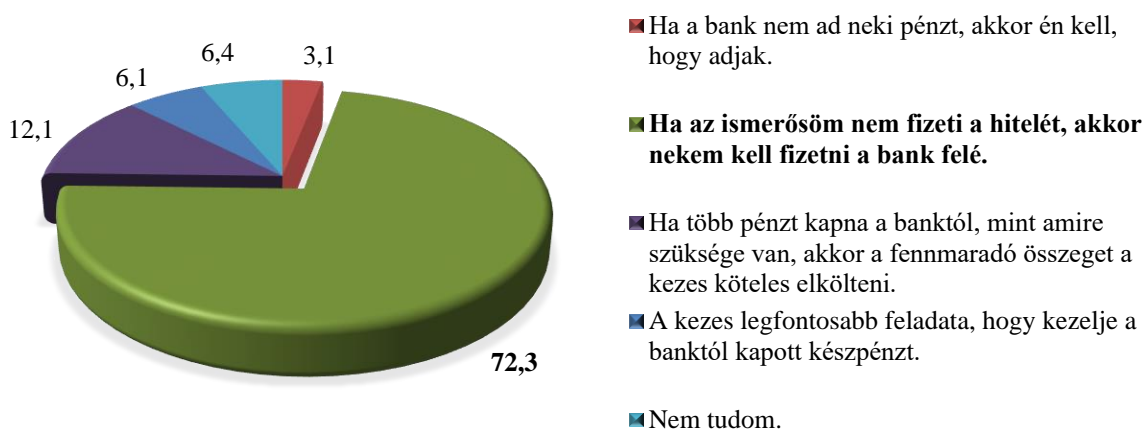
A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=47,953, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (75,8%) nagyobb

arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 73,6, a budapesti főiskolások 68,8 és a vidéki főiskolások 63,4 százaléka tudott helyesen válaszolni. A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=57,235, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok kicsit több, mint az egyharmada (73,9%) válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 58,6 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 66,5 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=34,455, p-érték<0,001). A 2 fős háztartásban élők (72,2%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 71,6, a legalább 5 fős háztartásban élők 68,6 és az 1 fős háztartásban élők 59,4 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A hitelezés témakörében a továbbiakban a kezesség következményeiről kérdeztük az egyetemistákat. 4825 fő válaszolt a kérdésre, további 330 fő a „nem tudom” lehetőséget választotta. Az érvényes válaszok közel háromnegyede helyes volt, a válaszadók 72,3 százaléka azt jelölte meg, hogy ha az adós nem fizet, akkor a kezesnek kell fizetnie a bank felé. A három helytelen válasz közül a legtöbben azt választották, hogy ha az adós több pénzt kap a banktól az igényelt összegnél, akkor a kezesnek kell a fennmaradó összeget elkölteni (12,1 százalék). A másik két hibás opció válaszainak aránya együtt sem éri el a tíz százalékot. (25. ábra)

25. ábra Kezesnek kér fel egy ismerősöd a hitelfelvételéhez. Milyen következményei lehetnek, ha elvállalod? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 72,9 százaléka, a nők 70,7 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=3,109, p-érték=0,078).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=59,133, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben (76,7%) illetve alapképzésben tanulók (73,5%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. Az doktori képzésben 60,8 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 62,2 százaléka válaszolt helyesen.

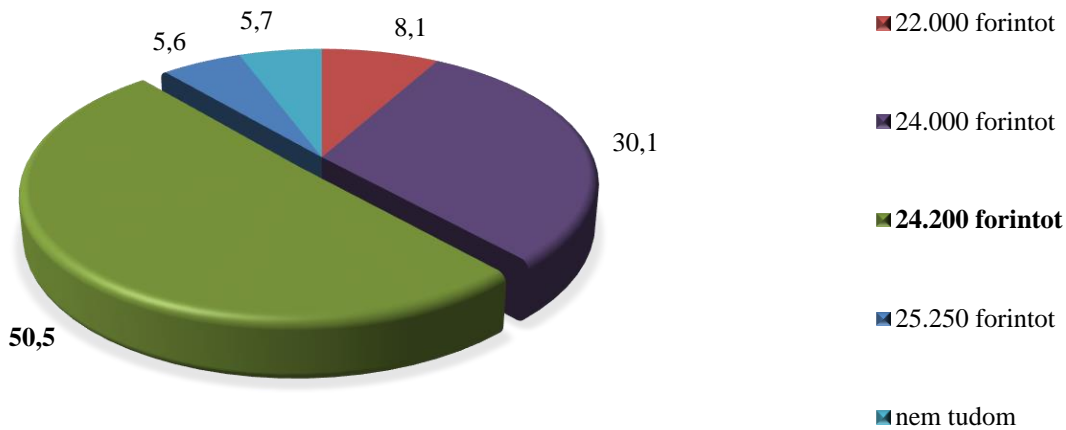
Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=54,946, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (77%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 76,5, a budapesti főiskolások 71,8 és a vidéki főiskolások 64,8 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=60,983, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok több, mint az egyharmada (76,1%) válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 69,2 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 65,7 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=54,567, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (74,8%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 72,8, a legalább 5 fős háztartásban élők 70 és az 1 fős háztartásban élők 59 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A hitelezés témakörének számítási feladata a kamatos kamatra irányult: 20 ezer forint kölcsön és évi 10 százalékos kamatos kamat esetén mennyi a visszafizetendő összeg két év múlva? 4865 érvényes válasz érkezett erre a kérdésre, további 295 fő nem tudott megjelölni egy összeget sem. A legtöbben a 24 200 forintos értéket választották, ez a válaszok 50,5 százaléka (helyes válasz). Nagyjából minden harmadik hallgató (30,1 százalék) a 24 000 forintos adatot jelölte meg, helytelenül, azaz a kamatos kamat helyett az egyszerű kamattal számolt. A másik két hibás opció aránya nem éri el a tíz százalékot. (26. ábra)

26. ábra Kölcsönadsz 20.000 forintot évi 10 százalékos kamatos kamatra. Mennyit kellene visszkapnod 2 év múlva? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=52,690, p-érték<0,001). A férfiak 55,1 százaléka, a nők 45 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=64,496, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban az alapképzésben tanulók (53,8%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A mester-, és osztatlan képzésben 47,7, a doktori képzésben 38,6 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 39,4 százaléka válaszolt helyesen.

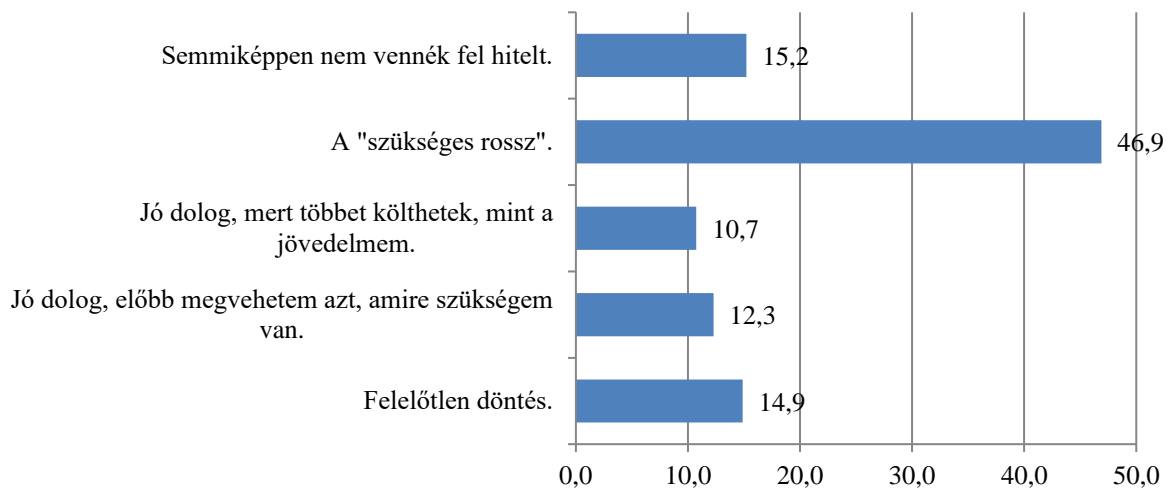
A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=40,618, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (56,7%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 50,8, a budapesti főiskolások 52,5 és a vidéki főiskolások 43 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=132,106, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok több, mint a fele (57%) válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 49,1 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 39,8 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=38,298, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (53,1%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 51,9, a legalább 5 fős háztartásban élők 43,7 és az 1 fős háztartásban élők 41 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A hitelezés moduljában három attitűd-kérdést tettünk fel. Az első kérdés a hitelfelvételről alkotott véleményre irányult. 5148 fő válaszolt a kérdésre, csupán 50 fő nem nyilvánított véleményt. A diákok közel fele szerint a hitelfelvétel a „szükséges rossz”. A kitöltők nagyjából 15 százaléka szerint felelőtlen döntés a hitelezés, és hasonló arányban nem vennének fel semmi esetre sem hitelt. A válaszadók 12,3 százaléka szerint a hitelfelvétel azért jó, mert előbb megvehetik belőle azt, amire szükségük van. Nagyjából azonos arányban azt válaszolták, hogy azért jó a hitel, mert többet költhetnek, mint a jövedelmük. (27. ábra)

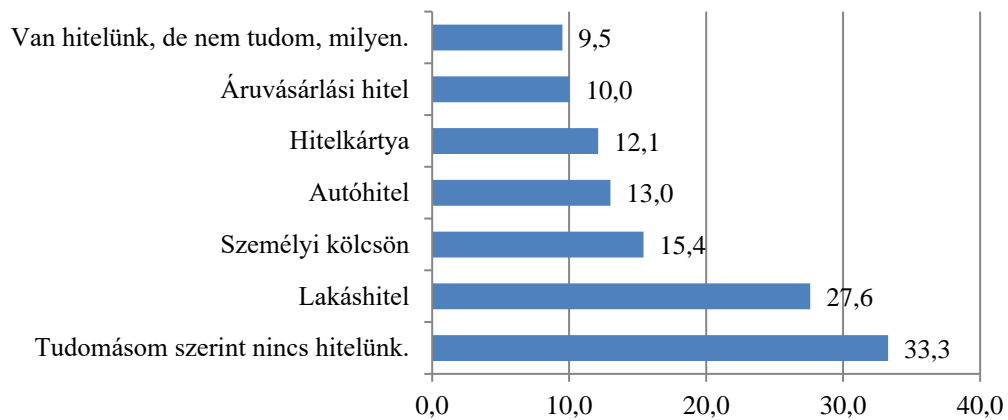
27. ábra A hitelfelvételről alkotott vélemény megoszlása (%)

Forrás: saját szerkesztés

A következő attitűd-kérdésnél a család hiteleiről érdeklődtünk: „Milyen hitelek van szűk családi körben?” A lehetséges válaszok az alábbiak voltak: tudomásom szerint nincs hitelünk; személyi kölcsön; lakáshitel; áruvásárlási hitel; hitelkártya; autóhitel; van hitelünk, de nem tudom, milyen. A kitöltők több választ is megjelölhettek. A leggyakrabban említett válasz szerint nincs a családnak hitele. Tízből három hallgató tett említést a lakáshitelről. A személyi kölcsön, az autóhitel és a hitelkártya említésének aránya közel azonos. A legkevesebben az áruvásárlási hitelt jelölték meg, valamint azt, hogy nem tudják, milyen fajta hitelük van. (28. ábra)

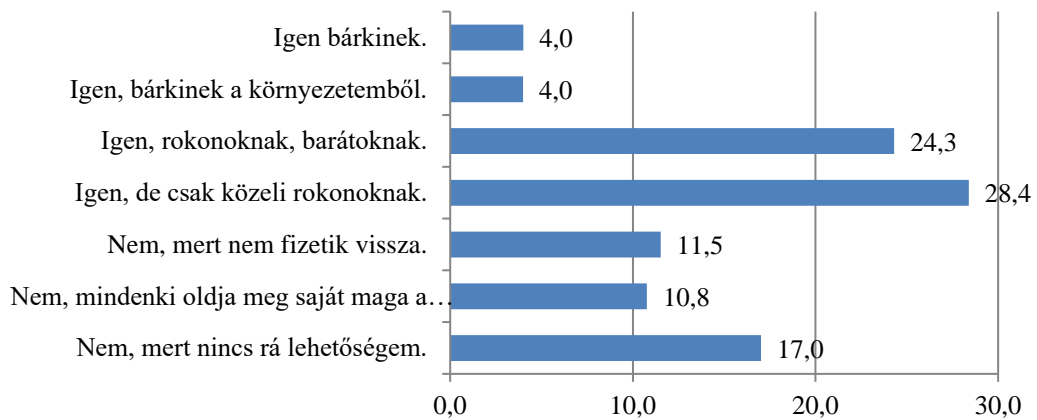
28. ábra A családi hiteltípusok említésének aránya (%)

Forrás: saját szerkesztés

A hitelezés dimenziójában az utolsó attitűdre vonatkozó kérdés így szólt: „Adnál-e kölcsön 30 ezer forintot?” A tipikus válasz szerint igen, adnának kölcsön, de csak közeli rokonoknak (28,4 százalék). A válaszadók negyede adna, de csak rokonoknak, barátoknak. A hallgatók 17 százalékának nincs lehetősége kölcsönadni. 11,5 százalékuk úgy gondolja, hogy azért nem ad, mert nem fizetik vissza, míg 10,8 százalékuk szerint mindenkinek magának kell megoldania a pénzügyeit. (29. ábra)

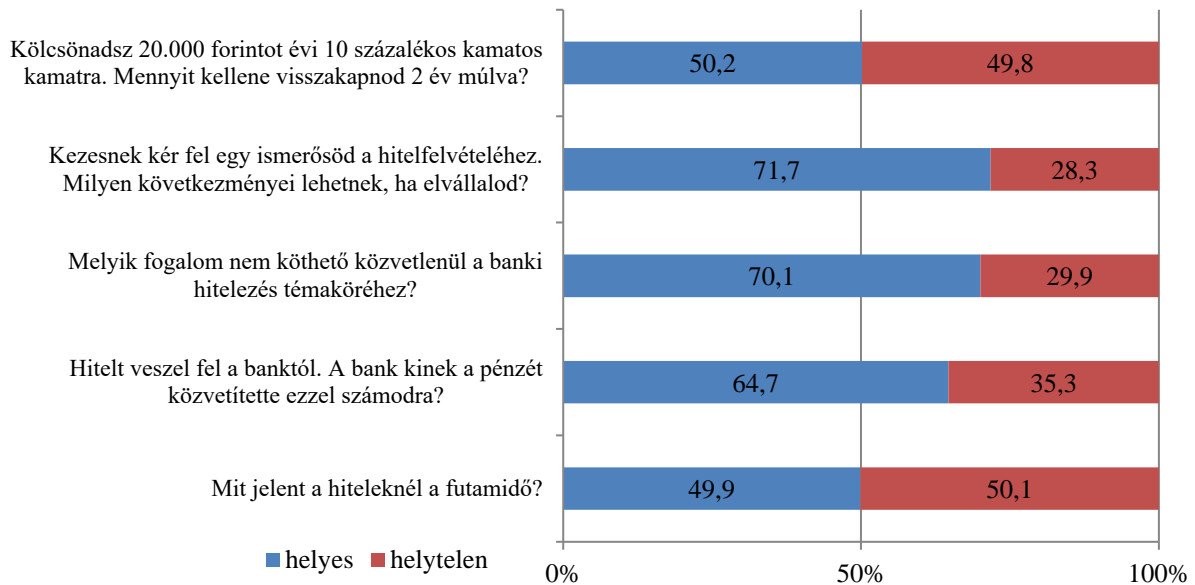
29. ábra Adnál-e kölcsön 30 ezer forintot? (%)

Forrás: saját szerkesztés

Összegezve, a hitelezés témakörében a legtöbb helyes válasz a kezesség következményeire érkezett, a kitöltők 71,7 százaléka választotta a jó megoldást. Hasonlóan magas arányban tudták kiválasztani az egyetemisták a megadott fogalmak közül azt, amelyik nem a hitelezés témaköréhez kapcsolódik (70,1 százalék). A válaszadók kétharmada jelölte be megfelelően a megadott lehetőségek közül azt, hogy kinek a pénzt közvetíti a bank a hitelezés során (64,7 százalék). A futamidő fogalmát és a kamatos kamat számítását a diákok fele ismeri helyesen. (30. ábra)

30. ábra A helyes és helytelen válaszok aránya a hitelezés témakörében (%)

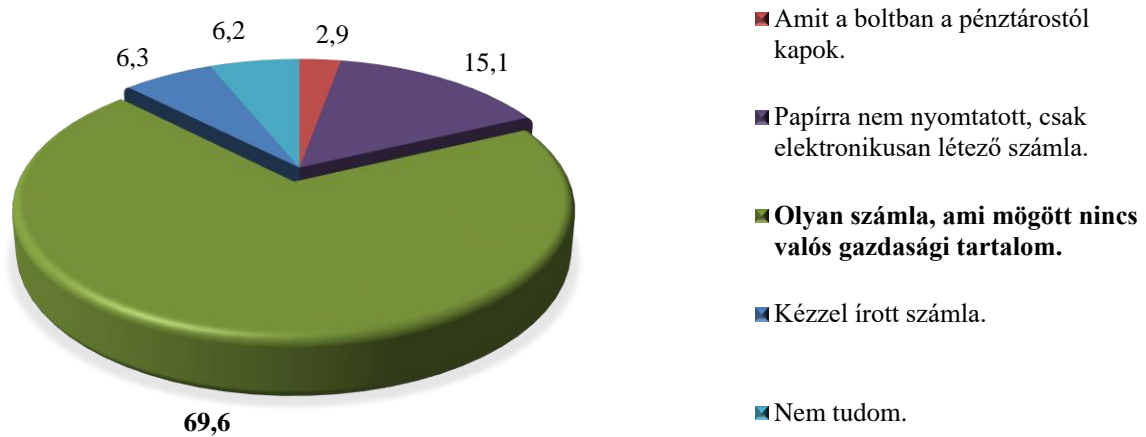

Forrás: saját szerkesztés

3.6. Munka világa

A munka világával kapcsolatos dimenzióban először a fiktív számla fogalmára kérdeztünk rá. 4848 érvényes válasz érkezett, továbbá 319 fő a „nem tudom” lehetőséget választotta. A kitöltők közel hetven százaléka tudta a helyes választ, miszerint a fiktív számla olyan számla, ami mögött nincs valós gazdasági tartalom. Az egyetemisták 15,1 százaléka szerint a fiktív számla csak elektronikusan létezik. A másik két helytelen opció választásának aránya együttesen nem éri el a tíz százalékot. (31. ábra)

31. ábra Mi az a fiktív számla? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 70,7 százaléka, a nők 67,5 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=6,302, p-érték=0,012).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=68,089, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban a mester-, és osztatlan képzésben tanulók (77,1%) illetve alapképzésre járók (70%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 66,5 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 58,3 százaléka válaszolt helyesen.

A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=18,521, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (73,3%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 72, a budapesti főiskolások 68,2 és a vidéki főiskolások 65,9 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=32,369, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal

rendelkező diákok 72,4 százaléka válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 68 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 64,6 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

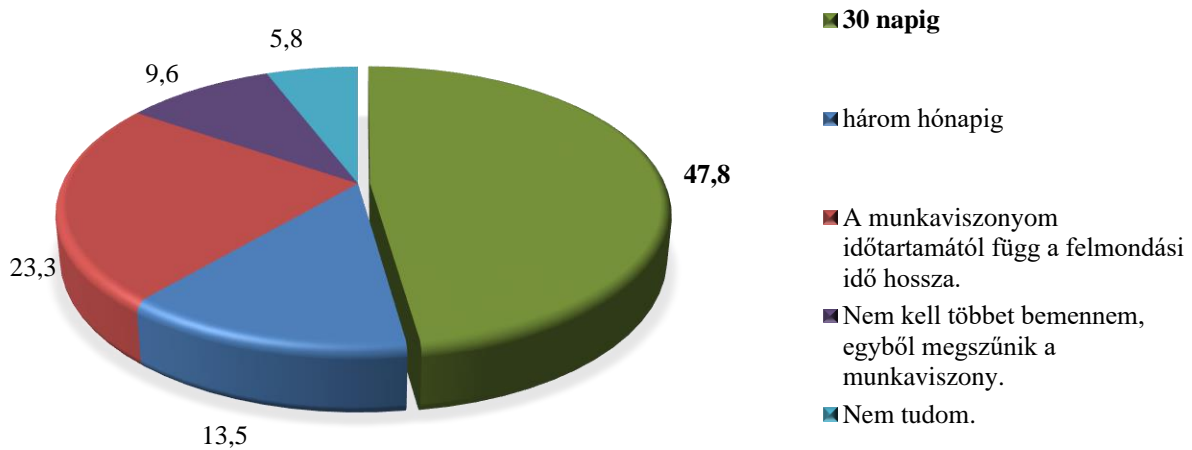
A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=45,402, p-érték<0,001). A 2 fős háztartásban élők (71,9%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 71, a legalább 5 fős háztartásban élők 66,5 és az 1 fős háztartásban élők 57,3 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A továbbiakban a felmondási idő hosszára kérdeztünk rá. 4868 fő válaszolt valamelyik lehetőségre, míg 302 fő a „nem tudom” opciót választotta. A leggyakrabban előforduló válaszlehetőség a helyes megoldás volt (30 nap), ezt jelölte be minden második válaszadó. A diákok negyede úgy véli, hogy a felmondási idő hossza a munkaviszony időtartamától függ (helytelen válasz). A kitöltők 13,5 százaléka szerint 3 hónap a felmondási idő, míg 9,6 százalékuk szerint egyáltalán nincs. (32. ábra)

32. ábra Egy jobban fizető állás érdekében felmondasz a jelenlegi munkahelyeden.

Alapesetben mennyi ideig kell a felmondás után a régi munkahelyeden munkaviszonyban

maradnod? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 48,6 százaléka, a nők 46,5 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=2,289, p-érték=0,130).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=32,111, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban az alapképzésre járók (50,3%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A mester-, és osztatlan képzésben 42,5, doktori képzésben 37,5 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 42,8 százaléka válaszolt helyesen.

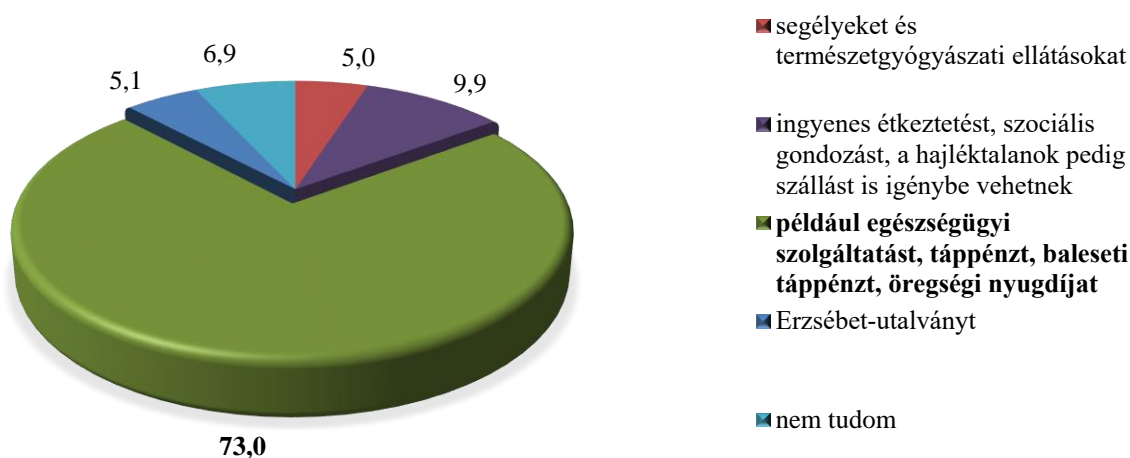
Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=20,340, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (51,5%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 47,6, a budapesti főiskolások 42 és a vidéki főiskolások 44,5 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=23,643, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok 50,5 százaléka válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 44,7 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 43,4 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=17,543, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (50,5%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 46, a legalább 5 fős háztartásban élők 44,3 és az 1 fős háztartásban élők 42,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A következő kérdésnél arra voltunk kíváncsiak, vajon milyen társadalombiztosítási ellátásokat, szolgáltatásokat igényelhetünk biztosítottként. A válaszadók száma 4801 fő volt, további 357 fő nem tudott válaszolni. A válaszadók közel háromnegyede (73,0 százalék) tudta a helyes választ, miszerint egészségügyi szolgáltatásra, táppénzre, baleseti táppénzre, öregségi nyugdíjra jogosít a biztosított jogviszony. Minden tízedik kitöltő szerint ingyenes étkeztetést, szociális gondozást, a hajléktalanok pedig szállást is igénybe vehetnek biztosítottként (helytelen válasz). A segélyeket és természetgyógyászati ellátásokat, valamint az Erzsébet-utalványt közel azonos arányban választották. (33. ábra)

33. ábra Biztosítottként milyen társadalombiztosítási ellátásokat, szolgáltatásokat igényelhetünk? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 72,1 százaléka, a nők 73 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=0,486, p-érték=0,486).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=61,005, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban az alapképzésre járók (75,2%) illetve a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (73,5%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 57,6 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 73,6 százaléka válaszolt helyesen.

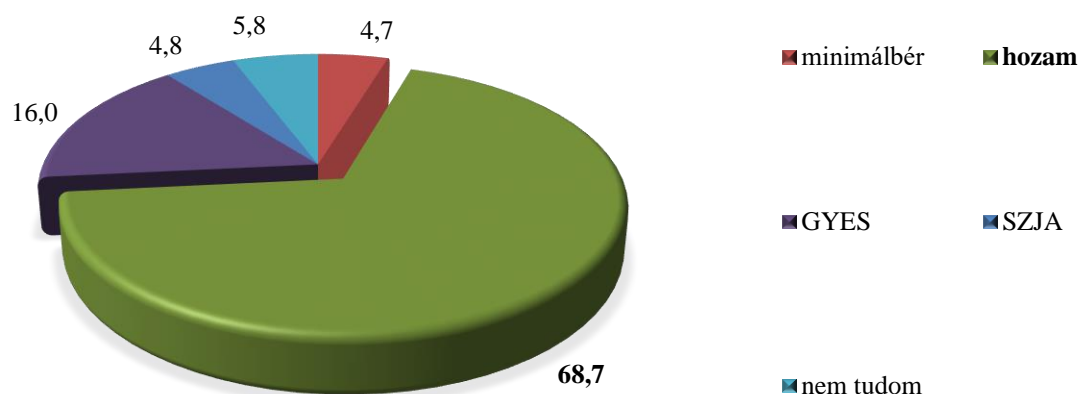
A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=44,840, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (78,8%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 75, a budapesti főiskolások 70,5 és a vidéki főiskolások 66,8 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=45,589, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok 76,1 százaléka válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 69,5 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 67,3 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=64,473, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (75,9%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 72,4, a legalább 5 fős háztartásban élők 71,8 és az 1 fős háztartásban élők 58,6 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munka világának témakörében a továbbiakban arra voltunk kíváncsiak, hogy melyik fogalom nem kötődik közvetlenül a munkavállaláshoz. A válaszlehetőségek az alábbiak voltak: minimálbér, hozam, GYES, SZJA. 4876 fő válaszolt erre a kérdésre, további 299 fő nem adott választ. A többség, a kitöltők 68,7 százaléka a helyes fogalmat jelölte meg (kamat). Az egyetemisták 16,0 százaléka a GYES-t választotta, míg a másik két helytelen opcióra azonos arányban voksoltak. (34. ábra)

34. ábra Melyik fogalom nem kötődik közvetlenül a munkavállaláshoz? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 69,3 százaléka, a nők 67,7 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=1,482, p-érték=0,223).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=83,382, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban az alapképzésre járók (70,6%) illetve a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (74,5%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 58,9 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 55,9 százaléka válaszolt helyesen.

A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=42,516, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (76%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 70,9, a budapesti főiskolások 67,8 és a vidéki főiskolások 63,3 százaléka tudott helyesen válaszolni.

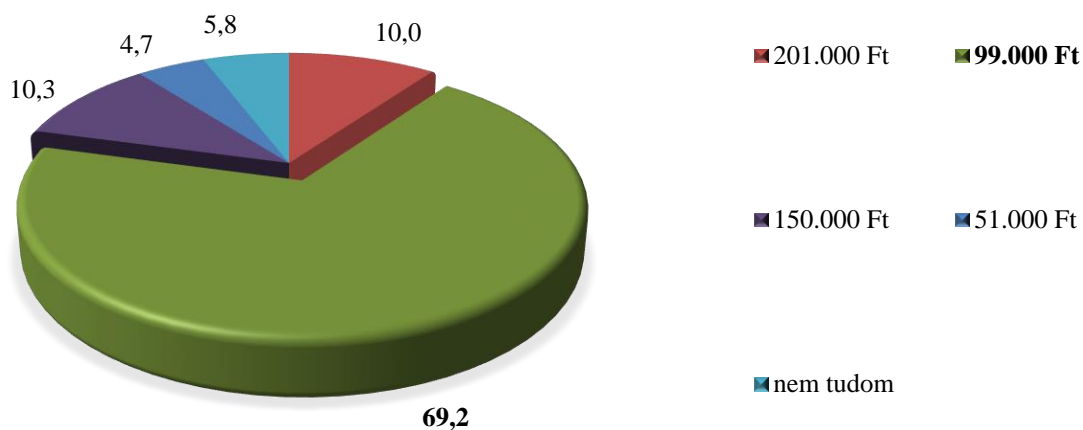
A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=59,352, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok 72,9 százaléka válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves

munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 62 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 63 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=34,604, p-érték<0,001). A 2 fős háztartásban élők (71,8%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 69,6, a legalább 5 fős háztartásban élők 64,1 és az 1 fős háztartásban élők 59,4 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A számítási feladat ebben a témakörben a nettó jövedelem meghatározására irányult: „A munkáltatód megállapodásotok szerint 150.000 Ft bruttó munkabért ad neked, melyhez 51.000 Ft munkavállalói közteher tartozik. Mennyi lesz a nettó jövedelmed?” 4865 fő választotta valamelyik értéket, további 302 fő a „nem tudom” opciót jelölte meg. A legtöbben helyesen határozták meg a nettó jövedelem összegét, a válaszadók 69,2 százaléka. A hallgatók 10,0 százaléka a levonásokat hozzáadta a bruttó bérhez, míg 10,3 százalékuk szerint a bruttó és a nettó bér értéke azonos. A legkevesebben az 51 ezer forintos értéket választották. (35. ábra)

35. ábra A munkáltatók megállapodásaitól 150.000 Ft bruttó munkabért ad neked, melyhez 51.000 Ft munkavállalói közteher tartozik. Mennyi lesz a nettó jövedelmed? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 70 százaléka, a nők 67,7 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=3,244, p-érték=0,072).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=68,581, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban az alapképzésre járók (71%) illetve a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (73,7%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 58,2 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 57,8 százaléka válaszolt helyesen.

A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=78,940, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (75,9%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 73,2, a budapesti főiskolások 67,2 és a vidéki főiskolások 59,9 százaléka tudott helyesen válaszolni.

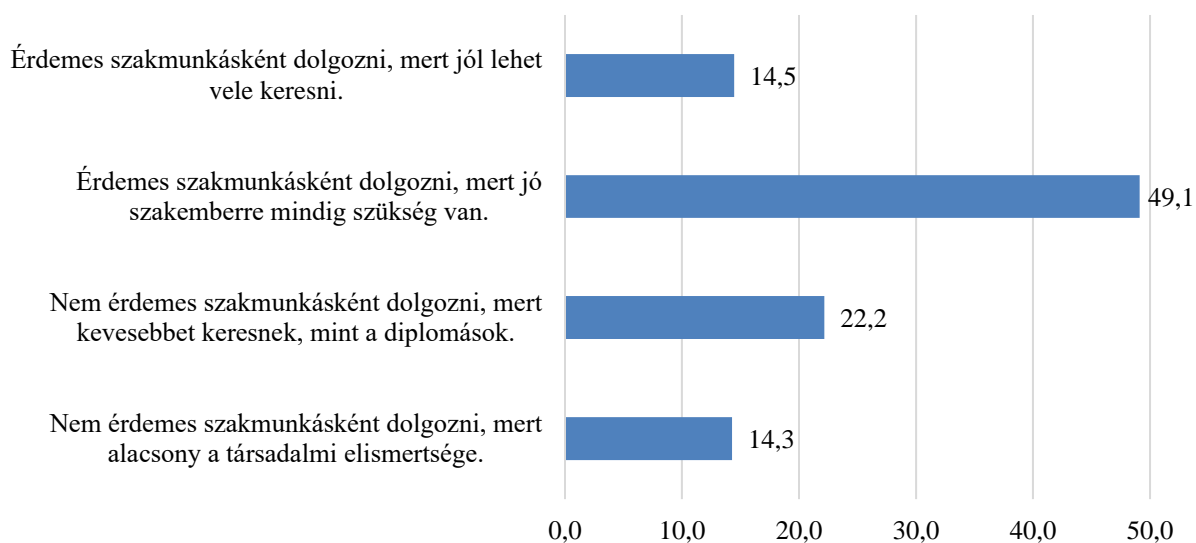
A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=119,725, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok 75 százaléka válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 58,1 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 61,5 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=46,930, p-érték<0,001). A 2 fős háztartásban élők (72,4%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 70,1, a legalább 5 fős háztartásban élők 67,1 és az 1 fős háztartásban élők 56,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

Az attitűdre vonatkozó kérdés ebben a dimenzióban a szakmunkásokkal kapcsolatos véleményre irányult. A legtöbben (49,1 százalék) azt választották, hogy érdemes szakmunkásként dolgozni, mert jó szakemberre mindig szükség van. A diákok 14,5 százaléka szerint azért érdemes szakmunkásként dolgozni, mert jól keresnek. Hasonló arányban vélekednek a válaszadók úgy, hogy azért nem érdemes szakmunkásként dolgozni, mert alacsony a társadalmi elismertsége. Az alacsony keresetekkel indokolt a kitöltők 22,2 százaléka.

(36. ábra)

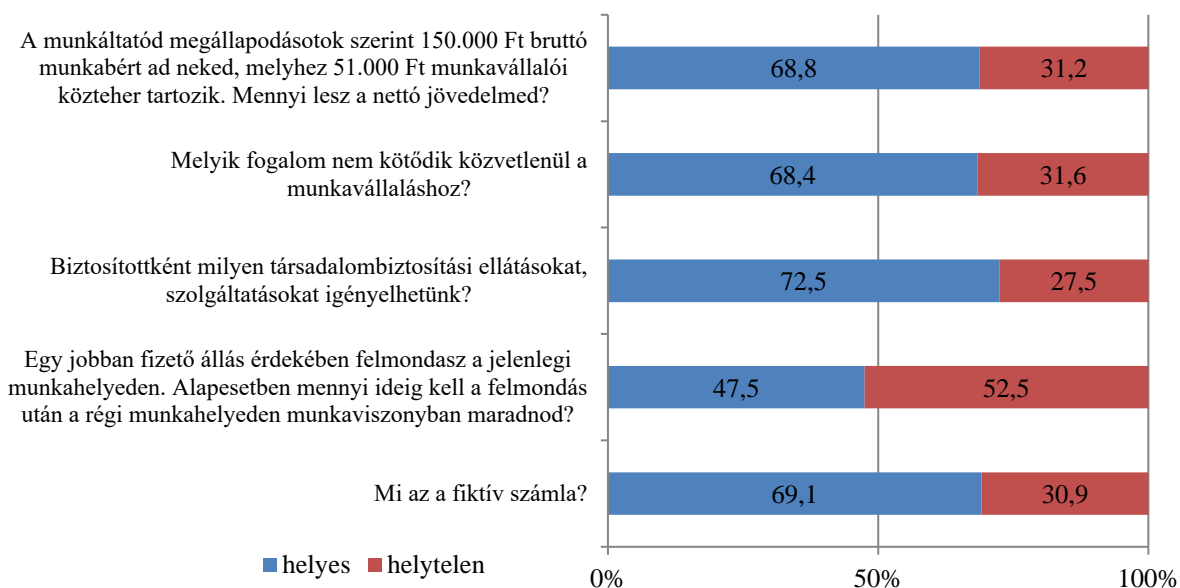
36. ábra Melyik állítással értesz legjobban egyet? (%)

Forrás: saját szerkesztés

Összegezve, a munka világának moduljában a legtöbb helyes válasz a társadalombiztosítási ellátásokra, szolgáltatásokra érkezett (72,5 százalék). Hasonlóan magas arányban válaszoltak helyesen az egyetemisták a fiktív számla fogalmánál, a számítási feladatnál, valamint a munkavállalási fogalmak kiválasztásánál. A legkevesebb helyes válasz (47,5 százalék) a felmondási idő hosszának meghatározására vonatkozóan érkezett. (37. ábra)

37. ábra A helyes és helytelen válaszok aránya a munka világának témakörében (%)

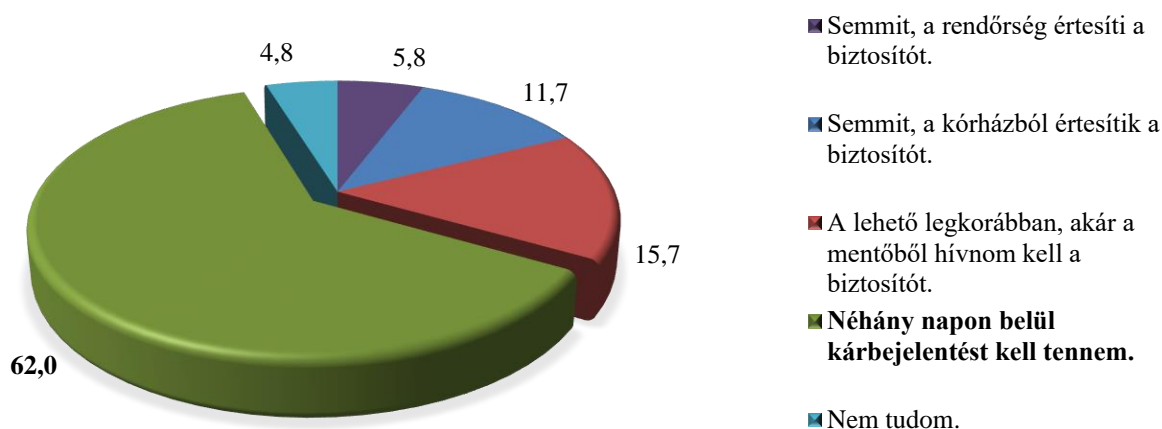

Forrás: saját szerkesztés

3.7. Biztosítás, nyugdíj

A biztosítások és nyugdíjak modulban elsőként arról kérdeztük a diákokat, hogy baleset esetén mit kell tenni ahhoz, hogy a biztosítási összeget kifizesse a biztosító. 4911 fő válaszolt a kérdésre, míg 248 „nem tudom” válasz érkezett. A legtöbben a helyes állítást választották, miszerint néhány napon belül kárbejelentést kell tenni. A kitöltők hatoda szerint a lehető legkorábban, akár a mentőből hívni kell a biztosítót. A hallgatók 11,7 százaléka úgy véli, hogy a kórházból értesítik a biztosítót, míg 5,8 százalékuk szerint ez a rendőrség feladata. (38. ábra)

38. ábra Van balesetbiztosításod. Kerékpáros balesetet szenvedtél, mit kell tenned, hogy a biztosítási összeget a biztosító kifizesse? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 63,3 százaléka, a nők 59,8 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=6,534, p-érték=0,011).

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=38,228, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban az alapképzésre járók (64%) illetve a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (61,4%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 49,4 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 53,7 százaléka válaszolt helyesen.

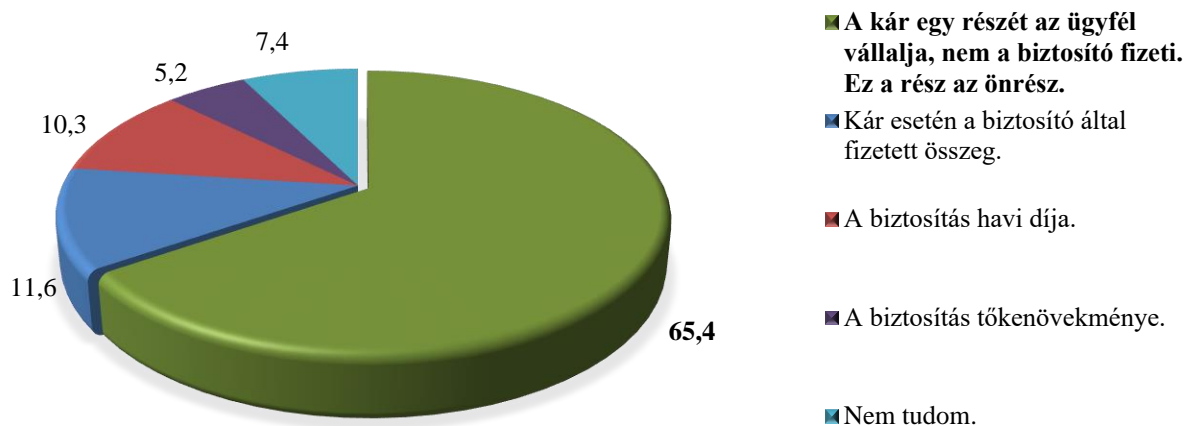
A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=53,341, p-érték<0,001). A vidéki egyetemen tanuló diákok (66,4%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A budapesti egyetemre járók 63,9, a budapesti főiskolások 55,7 és a vidéki főiskolások 54,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=22,713, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok 63,9 százaléka válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 52,9 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 59,6 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=68,302, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (65,6%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 61,8, a legalább 5 fős háztartásban élők 58,5 és az 1 fős háztartásban élők 46,6 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A továbbiakban az önrész fogalmáról kérdeztük a felsőoktatásban résztvevőket. 4785 fő válaszolt a kérdésre, további 383 fő nem választotta egyik lehetőséget sem. A legtöbben a helyes választ jelölték meg, miszerint a kár egy részét az ügyfél vállalja, a kitöltők 65,4 százaléka. A helytelen meghatározások közül a biztosítás havi díjára, valamint a kár esetén a biztosító által fizetett összegre közel azonos arányban voksoltak a diákok. A legkevesebb válasz a biztosítás tőkenövekményére érkezett. (39. ábra)

39. ábra Mi a biztosításokhoz kapcsolódó önrész fogalom jelentése? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=20,303, p-érték<0,001). A férfiak 68 százaléka, a nők 62 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. Képzési szint szerinti bontásban az alapképzésre járók (66,1%) illetve a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (65,4%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 59,5 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 62,3 százaléka válaszolt helyesen (khi-négyzet=6,380, p-érték=0,095).

A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=27,784, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (72%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 66,7, a budapesti főiskolások 64,4 és a vidéki főiskolások 61,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

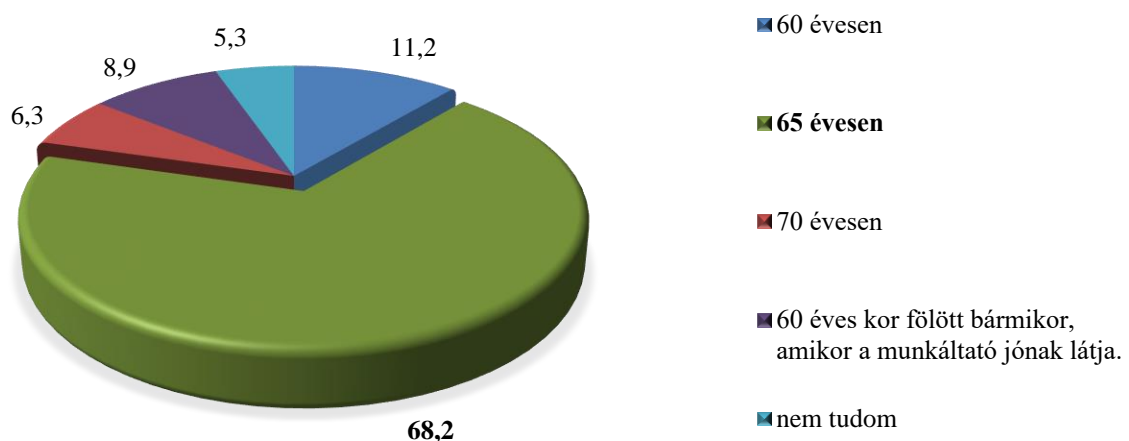
A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=31,424, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok 68,3 százaléka válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves

munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 64 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 60,4 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A 2 fős háztartásban élők (67,4%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 64,7, a legalább 5 fős háztartásban élők 64,4 és az 1 fős háztartásban élők 62,1 százaléka tudott helyesen válaszolni (khi-négyzet=5,940, p-érték=0,115).

A következő kérdés a jelenlegi szabályozás szerinti öregségi nyugdíjkorhatárra irányult. 4887 érvényes válasz érkezett erre a kérdésre, további 275 fő a „nem tudom” lehetőséget jelölte meg. A többség, a diákok közel háromnegyede helyesen tudja az öregségi nyugdíjkorhatárt. Minden tizedik válaszadó a 60 éves kort jelölte meg, illetve azt az opciót, hogy 60 éves kor felett bármikor nyugdíjba lehet menni. A legkevesebben a 70 éves életkort választották. (40. ábra)

40. ábra A jelenlegi szabályozás szerint mikor mehatsz öregségi nyugdíjba? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=15,684, p-érték<0,001). A férfiak 70,3 százaléka, a nők 65,2 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=164,534, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban az alapképzésre járók (72%) illetve a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (70,5%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 54,4 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 49,3 százaléka válaszolt helyesen.

A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=68,712, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (73,5%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 70,6, a budapesti főiskolások 64,2 és a vidéki főiskolások 58,3 százaléka tudott helyesen válaszolni.

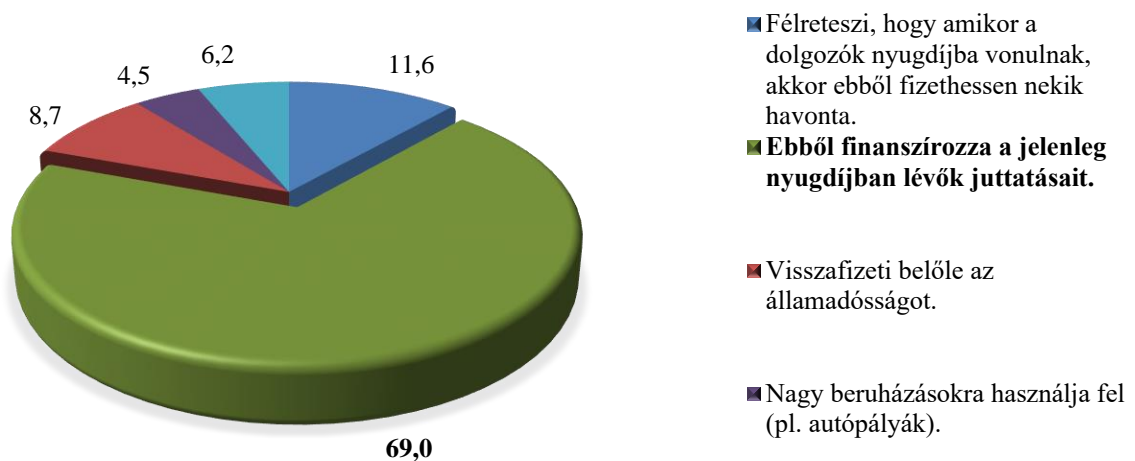
A Munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=59,233, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok 72,2 százaléka válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 61,5 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 62,2 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=67,411, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (71,5%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 69,5, a legalább 5 fős háztartásban élők 61,1 és az 1 fős háztartásban élők 55,3 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A továbbiakban arra voltunk kíváncsiak, hogy a hallgatók szerint mire fordítja az állam a dolgozók által befizetett nyugdíj járulékot. 4836 fő válaszolt erre a kérdésre, további 319 fő a

„nem tudom” opciót választotta. A legtöbben a helyes választ jelölték meg, miszerint ebből finanszírozza az állam a jelenleg nyugdíjban lévők juttatásait (69,0 százalék). A helytelen válaszok közül a legtöbben azt állították, hogy félreteszi, hogy a dolgozók későbbi nyugdíjba vonulásakor ebből tudjanak havonta fizetni. A kitöltők közel tíz százaléka úgy gondolja, hogy visszafizetik belőle az államadósságot, míg 4,5 százalékuk szerint nagy beruházásokra használják. (41. ábra)

41. ábra Mire fordítja az állam a dolgozók által befizetett nyugdíjjárulékot? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések nem tapasztalhatóak. A férfiak 68,8 százaléka, a nők 68,2 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre (khi-négyzet=0,219, p-érték=0,640).

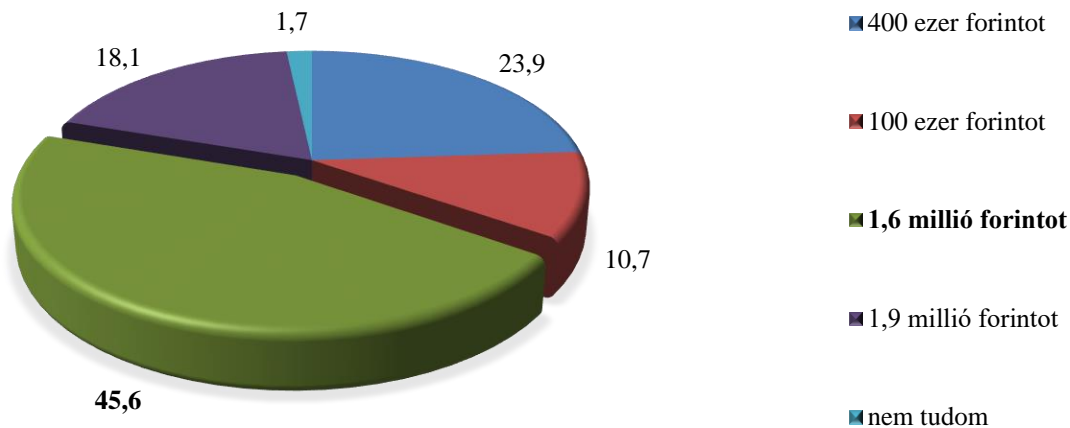
A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=28,735, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban az alapképzésre járók (70,2%) illetve a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (70,4%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 60,8 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 61,3 százaléka válaszolt helyesen.

A iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khí-négyzet=30,421, p-érték<0,001). A budapesti egyetemen tanuló diákok (73,7%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A vidéki egyetemre járók 70,3, a budapesti főiskolások 65,1 és a vidéki főiskolások 64,1 százaléka tudott helyesen válaszolni. A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khí-négyzet=33,408, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok 71,6 százaléka válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 67,7 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 63,6 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khí-négyzet=68,306, p-érték<0,001). A 3-4 fős háztartásban élők (71,3%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 2 fős háztartásban élők 69,1, a legalább 5 fős háztartásban élők 69,4 és az 1 fős háztartásban élők 52,8 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A biztosítások, nyugdíjak témakörében a számítási feladat arra vonatkozott, hogy amennyiben valakinek van egy 20 százalékos, minimum 100 000 forint önrésszel rendelkező casco biztosítása, úgy lopás esetén mennyit fizet a biztosító egy 2 millió forintot érő autóra. A kérdésre 5060 érvényes válasz érkezett, csupán további 89 fő nem tudott választani a lehetőségek közül. A helyes értéket a válaszadók 45,6 százaléka határozta meg (1,6 millió forint). A hallgatók negyede (23,9 százalék) a 400 ezer forintot választotta. A legkisebb, 100 ezer forintos adatot a kitöltők 10,7 százaléka, míg a legnagyobbat (1,9 millió forint) 18,1 százalékuk jelölte meg. (42. ábra)

42. ábra Casco biztosítást kötsz egy kétmillió forintot érő autóra, amelynek 20%, minimum 100 ezer forint az önrésze. Mennyit kapsz a biztosítótól, ha ellopják az autódat? (%)

Forrás: saját szerkesztés

A nemek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=36,103, p-érték<0,001). A férfiak 49,2 százaléka, a nők 40,9 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A képzési szintek esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=41,274, p-érték<0,001). Képzési szint szerinti bontásban az alapképzésre járók (47,4%) illetve a mester-, és osztatlan képzésben résztvevők (46,4%) válaszoltak nagyobb arányban helyesen. A doktori képzésben 31 és a felsőoktatási szakképzésben résztvevők 36,9 százaléka válaszolt helyesen.

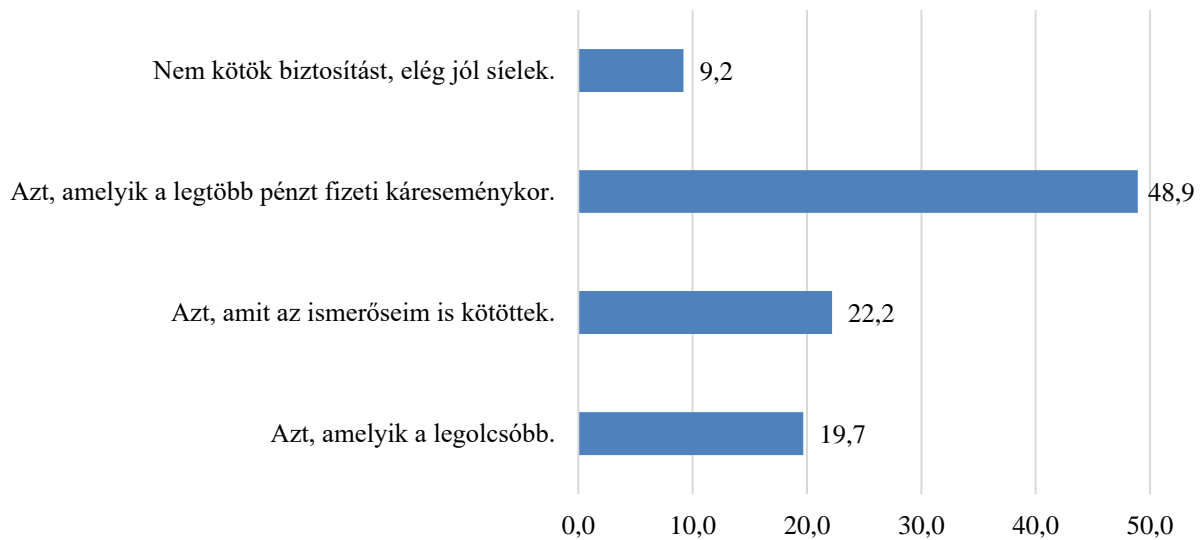
Az iskolatípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=14,660, p-érték<0,001). A vidéki egyetemen tanuló diákok (48,6%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi iskolatípusba járók. A budapesti egyetemre járók 44,1, a budapesti főiskolások 47 és a vidéki főiskolások 41,7 százaléka tudott helyesen válaszolni.

A munkatapasztalat esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=72,095, p-érték<0,001). A legfeljebb 5 éves tapasztalattal rendelkező diákok 50,2 százaléka válaszolt nagyobb arányban helyesen. Több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkező egyetemisták 42,4 százaléka, míg a tapasztalattal nem rendelkezők 37,7 százaléka válaszolt helyesen erre a kérdésre.

A háztartástípusok esetében a helyes válaszok arányában szignifikáns eltérések tapasztalhatóak (khi-négyzet=52,923, p-érték<0,001). A 2 fős háztartásban élők (48,2%) nagyobb arányban válaszoltak helyesen, mint a többi háztartástípusban élők. A 3-4 fős háztartásban élők 47,3, a legalább 5 fős háztartásban élők 41,5 és az 1 fős háztartásban élők 31,5 százaléka tudott helyesen válaszolni.

Az utolsó kérdés a biztosítások témakörében egy külföldi síelés esetén a biztosítás kiválasztására vonatkozó attitűdre irányult. Az érvénytelen válaszok száma elhanyagolható. A hallgatók közel fele (48,9 százalék) azt a biztosítást választaná, amelyik káresemény esetén a legtöbbet fizeti. A kitöltők 22,2 százaléka az ismerősei ajánlásai alapján döntene, míg minden ötödik diák a legolcsóbb biztosítást kötné meg. A legalacsonyabb arányban azt az opciót jelölték meg a válaszadók, hogy nem kötnének biztosítást. (43. ábra)

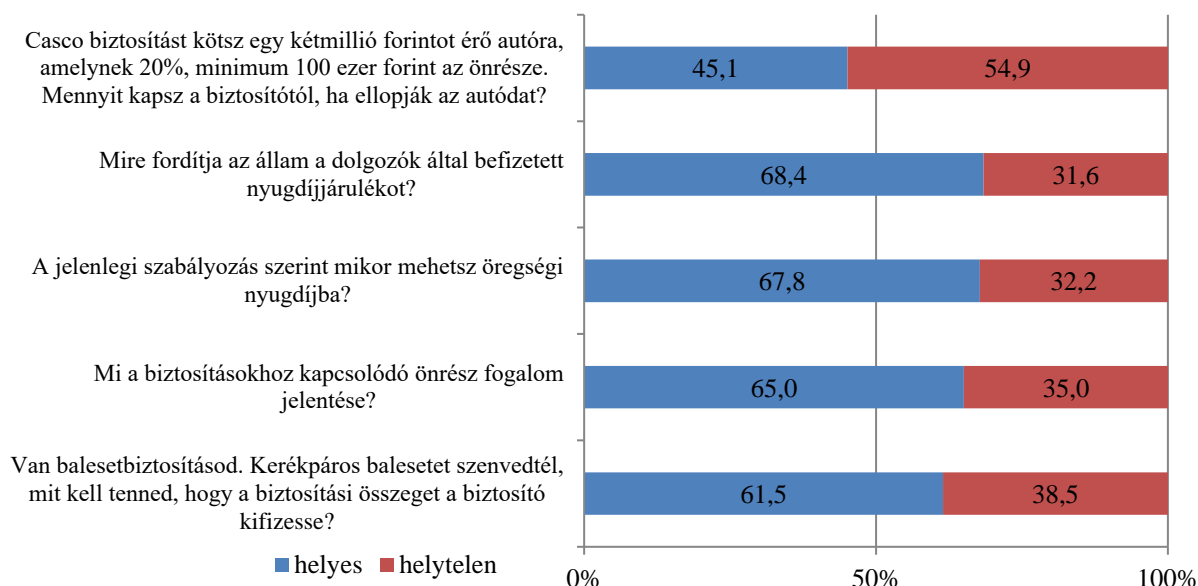
43. ábra Külföldre utazol síelni, melyik biztosítást választanád? (%)

Forrás: saját szerkesztés

Összegezve, a biztosítások és nyugdíjak témakörének kérdéseit, a legkevesebb helyes válasz a számítási feladatra érkezett (45,1 százalék). Háromból két kitöltő tudja, hogy baleset esetén hogyan kell értesíteni a biztosítót (61,5 százalék). A kitöltők 65 százaléka jól ismeri az önrész fogalmát. Az öregségi nyugdíj korhatárára és a befizetett nyugdíjjárulékok felhasználására vonatkozó kérdésre érkezett a legtöbb helyes válasz. (44. ábra)

44. ábra A helyes és helytelen válaszok aránya biztosítások, nyugdíjak témakörében (%)

Forrás: saját szerkesztés

3.8. Econventio-index

Az egyetemista célcsoportban Econventio-index értéke 2015-ben 63,8% volt, ami azt jelenti, hogy a célcsoport tagjai 30 kérdésből átlagosan 19 kérdést válaszoltak meg helyesen a középiskolástan. Összehasonlításképpen a középiskolások 30 kérdésből átlag 13-14 kérdést válaszolnak meg jól.

A teszten szignifikánsan ($F=20,57$, p -érték $<0,01$) jobb eredményt értek el a férfiak (65,3%), mint a nők (62,3%).

A képzési szint pozitív irányba befolyásolja az Econventio-index értékét ($r=0,113$). Az index átlagértékéhez képest jobb eredményt értek el azok a diákok, akik mesterképzésre, osztatlan képzésre járnak (66,6%) illetve akik alapképzésre járnak (65,6%). A doktori képzésben résztvevők átlaga 56,6%, a legalacsonyabb értéket a felsőoktatási szakképzésben tanulók érték el 54,7 százalékot. A képzési szintek átlagértékei között szignifikáns ($F=57,592$, p -érték $<0,01$) különbségek mutathatóak ki. A felsőoktatási szakképzésben résztvevők és a doktori képzésben résztvevők átlagteljesítménye, amely 95 százalékos megbízhatósággal 53,2% és 56,3 % illetve

52,8% és 60,5% közé esik, szignifikáns gyengébb, mint a többi iskolatípus átlagteljesítménye. Az alapképzésben és a mester-, osztatlan képzésben tanulók átlagteljesítménye között nincs szignifikáns különbség, előbbi csoport esetében a hazai tanulók átlagteljesítménye 64,8% és 66,4% között, míg utóbbiak esetében 65,1% és 68,2% közé esik.

Az index átlagértékéhez (64,6%) képest jobb eredményt értek el azok a diákok, akik budapesti (68,8%) illetve akik vidéki egyetemre járnak (66,7%). A budapesti főiskolán tanulók átlaga 62,2%, a legalacsonyabb értéket a vidéki főiskolán tanulók érték el 57,3 százalékot. Az intézménytípus átlagértékei között szignifikáns ($F=52,337$, p -érték $<0,01$) különbségek mutathatóak ki. A vidéki főiskolán tanulók átlagteljesítménye, amely 95 százalékos megbízhatósággal 55,7% és 58,9 % közé esik, szignifikáns gyengébb, mint a többi iskolatípus átlagteljesítménye. A budapesti főiskolán tanulók átlagteljesítménye 60,5% és 63,8% között van, ami elmarad az egyetemi képzések teljesítményétől. A vidéki és budapesti egyetemen hallgató diákok átlagteljesítménye szignifikáns magasabb a többi iskolatípus átlagteljesítményéhez viszonyítva. E csoport esetében a tanulók átlagteljesítménye 65,7% és 67,6% illetve 67,5% és 70% között mozog 95 százalékos megbízhatóság mellett.

Az Econventio-index munkatapasztalattal való kapcsolatát vizsgálva szignifikáns (p -érték $<0,001$) pozitív irányú, gyenge korrelációs kapcsolatot ($r=0,115$) találunk. Az index átlagértékéhez (63,8%) képest jobb eredményt értek el azok a diákok, akiknek maximum 5 éves munkatapasztalatuk van (68,8%). A legalább 5 éves munkatapasztalattal bíró tanulók átlaga 59,5%, a legalacsonyabb értéket azok érték el, akiknek egyáltalán nincs munkatapasztalatuk, 59 százalékot. A munkatapasztalati csoportok átlagértékei között szignifikáns ($F=76,396$, p -érték $<0,01$) különbségek mutathatóak ki. Azon diákok, akik nem dolgoznak illetve több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkeznek, azok átlagteljesítménye (amely 95 százalékos megbízhatósággal 57,9% és 60,2% illetve 56,9 és 62,1% közé esik), szignifikáns gyengébb,

mint az 1-5 éves tapasztalattal rendelkezők átlagteljesítménye. E csoport esetében a tanulók átlagteljesítménye 66,6% és 68,2% között mozog 95 százalékos megbízhatóság mellett.

A háztartásban élők száma és az index között szignifikáns (p -érték $<0,01$) pozitív irányú, nagyon gyenge korrelációs kapcsolat ($r=0,043$) van. Az index átlagértékéhez (63,9%) képest jobb eredményt értek el azok a diákok, akik 3-4 fős háztartásban (66,4%) illetve akik a 2 fős háztartásban élnek (65,2%). A legalább 5 fős háztartásban élők átlaga 60,7%, a legalacsonyabb értéket az 1 fős háztartásban élők érték el, 52,4 százalékot. A csoportok átlagértékei között szignifikáns ($F=56,055$, p -érték $<0,01$) különbségek mutathatóak ki. Az 1 fős háztartásban élők átlagteljesítménye 95 százalékos megbízhatósággal 49,9% és 54,9 % közé esik, szignifikáns gyengébb, mint a többi háztartás átlagteljesítménye. Az legalább 5 fős háztartásban élők átlagteljesítménye 58,9% és 62,5% között mozog. A 2 illetve 3-4 fős háztartásban élő diákok átlagteljesítménye szignifikáns magasabb a többi iskolatípus átlagteljesítményéhez viszonyítva. E csoport esetében a tanulók átlagteljesítménye 64% és 66,3% illetve 65,5% és 67,3% között mozog 95 százalékos megbízhatóság mellett.

Az index életkorral való kapcsolatát vizsgálva szignifikáns (p -érték $<0,01$) pozitív irányú, gyenge korrelációs kapcsolatot.

Attitűd-index

Az Attitűd-index értéke 2014-ben 67,9% volt, az index átlagértékéhez képest a mintában a férfiak pozitívabb attitűddel rendelkeznek (68,5%), mint a nők (67,3%), ugyanakkor ez az eltérés nem szignifikáns ($F=2,85$, p -érték=0,091) különbség.

Az index átlagértékéhez képest pozitívabb attitűddel rendelkeznek azok a diákok, akik mesterképzésre, osztatlan képzésre járnak (70,2%), akik alapképzésre járnak (68,2%) illetve akik a doktori képzésben tanulnak (68,6%). A legalacsonyabb attitűdindex értékkel a felsőoktatási szakképzésében tanulók érték el 64,1 százalékot. A képzési szint átlagértékei

között szignifikáns ($F=8,56$, p -érték $<0,01$) különbségek mutathatóak ki. A felsőoktatási szakképzésben, az alapképzésben és a doktori képzésben résztvevők attitűdje, amely 95 százalékos megbízhatósággal 62,3% és 65,8 % illetve 67,4% és 69,1% valamint 64,8% és 72,3% közé esik, nincs szignifikáns különbség. Az alapképzésben, doktori képzésben és a mester-, osztatlan képzésben tanulók attitűdje között nincs szignifikáns különbség, a mester-, osztatlan képzésben tanulók hazai tanulók attitűdje 68,5% és 71,9% közé esik.

Az index átlagértékéhez (68,1%) képest pozitívabb attitűddel rendelkeznek azok a diákok, akik budapesti egyetemre járnak (70,5%) illetve akik budapesti főiskolára járnak (68,6%). A vidéki egyetemen tanulók átlaga 68%, a legalacsonyabb értéket a vidéki főiskolán tanulók érték el 64,8 százalékot. Az intézménytípus átlagértékei között szignifikáns ($F=9,394$, p -érték $<0,01$) különbségek mutathatóak ki. A vidéki főiskolán tanulók attitűdje, amely 95 százalékos megbízhatósággal 63,3% és 66,4 % közé esik, szignifikáns gyengébb, mint a többi iskolatípus attitűdje. A vidéki és budapesti egyetemen illetve budapesti főiskolán hallgató diákok attitűdje között nincs szignifikáns különbség, a vidéki egyetem attitűdje 66,9% és 69,1% között, a budapesti főiskoláé 66,8% és 70,3% illetve a budapesti egyetemen hallgatóké 69,1% és 72% között mozog.

Az Attitűd-index munkatapasztalattal való kapcsolatát vizsgálva szignifikáns (p -érték $<0,01$) pozitív irányú, gyenge korrelációs kapcsolatot ($r=0,039$) találunk. Az index átlagértékéhez (67,9%) képest pozitívabb attitűddel rendelkeznek azok a diákok, akiknek maximum 5 éves munkatapasztalatuk van (69,4%). A legalább 5 éves munkatapasztalattal bíró tanulók átlaga 65,3%, akiknek egyáltalán nincs munkatapasztalatuk, 66,1 százalékot értek el. Az munkatapasztalati csoportok átlagértékei között szignifikáns ($F=12,12$, p -érték $<0,01$) különbségek mutathatóak ki. Azon diákok, akik nem illetve több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkeznek, azok attitűdje, amely 95 százalékos megbízhatósággal

64,9% és 67,2% illetve 62,8 és 67,8% közé esik, szignifikáns gyengébb, mint a maximum 5 éves tapasztalattal rendelkezők attitűdje. E csoport esetében a tanulók attitűdje 68,5% és 70,3% között mozog 95 százalékos megbízhatóság mellett.

Az index átlagértékéhez képest pozitívabb attitűddel rendelkeznek azok a diákok, akik 3-4 fős háztartásban (69,4%) illetve akik a 2 fős háztartásban élnek (68%). A legalább 5 fős háztartásban élők átlaga 66%, a legalacsonyabb értéket az 1 fős háztartásban élők érték el, 63,6 százalékot. Az képzési szint átlagértékei között szignifikáns ($F=8,755$, p -érték $<0,01$) különbségek mutathatóak ki. Az 1 és a legalább 5 fős háztartásban élők attitűdje, amely 95 százalékos megbízhatósággal 61,4% és 65,9% illetve 64% és 67,9% közé esik, szignifikáns gyengébb, mint a többi háztartás attitűdje. A legalább 5 illetve 2 fős háztartásban élők attitűdje között nincs szignifikáns különbség, a 2 fős háztartás teljesítménye 66,7% és 69,3% között mozog. A 2 illetve 3-4 fős háztartásban élő diákok attitűdje szignifikáns magasabb a többi iskolatípus átlagteljesítményéhez viszonyítva, de a két kategória között nincs szignifikáns különbség. Az utóbbi csoport esetében a tanulók attitűdje 68,4% és 70,4% között mozog 95 százalékos megbízhatóság mellett.

A képzési szint is pozitív irányba ($r=0,063$) jelentősen befolyásolja az Attitűd-index értékét.

4. Eredmények összefoglalása

Az egyetemisták teszteredményének átlaga 63,8%, ami azt jelenti, hogy a kitöltők 30 kérdésből átlagosan 19 kérdést tudnak helyesen megválaszolni.

A felsőoktatásban résztvevő kitöltők felének problémát jelent a százalékszámítás, a kamatos kamat számítása, a legalább, legfeljebb kifejezések kezelése, a jegybanki funkciót ismerete, a hozam, likviditás, futamidő kifejezések jelentése, különböző ajánlatok összehasonlítása. Bankválasztásnál, míg háromból kettő kitöltő az alacsony bankköltségeket is figyelembe veszi,

illetve 40 százalékuk az extra szolgáltatásokat is a megkérdezettek harmadánál megjelenik a bakfiók közelsége is. A célcsoport harmada jelölte be azt, hogy internetes összehasonlítást végezne, illetve az szülők tanácsait 40 százalékuk adta meg opcióként. Emellett a kitöltők fele azt a biztosítást választaná, amelyik káresemény esetén a legtöbbet fizeti. Minden ötödik válaszadó a legolcsóbb biztosítást kötné meg.

A válaszadók úgy gondolják, hogy a szükséges pénzügyi ismereteiket leginkább a családtól (54%), az internet használatával (48%), az egyetemi tanulmányokból (46%), saját tapasztalatból (45%), illetve pénzügyi tréningeken való részvételből (42%) alapján tudják beszerezni.

A pénzügy kultúra része az is, hogy megértsük azon pénzügyi, gazdasági híreket, amelyeket nap, mint nap láthatunk a médiában. Ezen területeken nem csak a középiskolás diákoknak, hanem a felsőoktatásban tanulóknak is ismerethiánya van.

A nemzetközi vizsgálatokhoz hasonló eredményre jutottunk, abban hogy a kitöltők pénzügyek iránt tanúsított hozzáállása szignifikáns kapcsolatban áll a pénzügyi tudásszintjükkel, ezzel is igazolva, hogy nem csak tudást, attitűdöt is fejleszteni kell.

A teszten a férfiak teljesítménye szignifikánsan magasabb a nők teljesítményéhez képest. A teszten általában rosszabb eredményt értek el a doktori képzésre és a felsőoktatási szakképzésre járók, illetve a az egyetemre járók a főiskolára járókhoz képest.

Míg a középiskolások 69 százaléka, addig a felsőoktatásban résztvevő kitöltők 63 százaléka adna kölcsön: 28 százaléka csak közeli rokonoknak, míg 24 százaléka rokonoknak, barátoknak.

A szegény emberrel kapcsolatosan leginkább az alábbi kifejezésekre asszociálnak: nincs (vagy kevés a) pénze, éhezés, nélkülözés, munkanélküliség, hajléktalan, nyomor, sajnálat, rossz életkörülmények, szomorú, spórolás, szerencsétlen, szenvedés.

A gazdag emberrel kapcsolatos tipikus asszociáció a pénz, luxus, jólét, boldog, kiegyensúlyozott, biztonságos, szerencsés, jómódú, siker, fényűzés, jó kapcsolatai vannak, mindent megvehet, irigység, gondtalanság.

A válaszadók 66 százaléka elmenne szakmunkásnak (49 százalékuk szerint jó szakemberre mindig szükség van, de csak 15 százalékuk gondolja úgy, hogy azért menne szakmunkásként dolgozni, mert jól keresnek).

A válaszadók 14 százaléka azért nem menne el szakmunkásnak, mert szerintük alacsony társadalmi elismertséggel bírnak, míg 22 százalékuk azért nem, mert szerintük a szakmunkások kevesebbet keresnek, mint a diplomások.

Összességében a felsőoktatásban résztvevők és középiskolások számára is a problémás területek ugyanazok: számolási készség, jegybanki funkciók, infláció, kamat. Az azonos kérdések esetében a helyes válaszok aránya között erős kapcsolat van ($r=0,85$). A két célcsoport között a helyes válaszok arányában legnagyobb különbség (1,7-szeres arány) elsősorban a jegybanki funkciók ismeretére vonatkozó kérdésnél van, míg legkisebb különbség a kamatos kamat kérdés esetében biztosítás, kezesség kérdése esetében van. Vannak olyan kérdések, amit a felsőoktatásban résztvevők kisebb arányba válaszoltak meg helyesen, mint a középiskolások: 100.000 forintos megtakarításodat 2 hónapra fekteted be, mert utána szükséged lesz erre a pénzre. Milyen megoldást célszerű választani ehhez a rövidtávú befektetéshez?, Mi a NAV?, Mit jelenthet a közmondás: "Addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér."? Cipőt vásárolsz az interneten. Mi van akkor, ha nagy?, Mit jelent az internetes bankolás?, Van balesetbiztosításod.

Kerékpáros balesetet szenvedtél, mit kell tenned, hogy a biztosítási összeget a biztosító kifizesse? Míg az első ilyen kérdés esetében a különbség 2,1, addig az utolsó kérdés esetében a különbség 8,6 százalékpont a középiskolások javára.

5. Irodalomjegyzék

Atkinson, A. & Messy, F. (2012): A pénzügyi kultúra mérése: Az OECD / Nemzetközi Pénzügyi Képzési Hálózata (INFE) kísérleti kutatásának eredményei. OECD Pénzügyi, Biztosítási és Magán-nyugdíjpénztári Műhelytanulmányok, 15. sz., OECD Publishing.
<http://dx.doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en>

Béres, D. & Huzdik, K. (2012): A pénzügyi kultúra megjelenése makrogazdasági szinten. *Pénzügyi Szemle* 2012(3):,322 – 336.

Béres, D. & Huzdik, K. & Kovács, P. & Sági, Á. & Németh, E. (2013): Felmérés a felsőoktatásban tanuló fiatalok pénzügyi kultúrájáról. Kutatási jelentés, 2013. június
<http://www.asz.hu/tanulmanyok/2013/kutatasi-jelentes-felmeres-a-felsooktatásban-tanulo-fiatalok-penzugyi-kulturajarol/t353.pdf> Lekérdezve: 2014.01.24.

Bongini, P. & Trivellato, P. & Zenga, M. (2012): Measuring Financial Literacy Among Students: An Application Of Rasch Analysis. *Electronic Journal of Applied Statistical Analysis*, EJASA 5(3), 425–430.

Botos K. & Botos J. & Béres D. & Csernák J. & Németh E. (2012): Pénzügyi kultúra és kockázatvállalás a közép-alföldi háztartásokban. *Pénzügyi Szemle* 2012(3) 291–309.

Cude, B. J. (2010): Financial Literacy 501. *The Journal of Consumer Affairs* 44(2), 271–275.

Hogarth, JM & Hilgert, MA & Beverly SG (2003): Patterns of financial behaviors: implications for community educators and policymakers No 883, *Proceedings*, Federal Reserve Bank of Chicago.

- Horváthné Kökény, A. & Széles, Zs. (2014): Mi befolyásolja a hazai lakosság megtakarítási döntéseit? *Pénzügyi Szemle* 2014(4), 457–475.
- Huzdik, K., Béres, D., & Németh, E. (2014). Pénzügyi kultúra versus kockázatvállalás empirikus vizsgálata a felsőoktatásban tanulóknál. *Pénzügyi Szemle*, 4, 476-488.
- Huston, S. J. (2010): Measuring Financial Literacy. *The Journal of Consumer Affairs* 44 , p. 296–316.
- Kovács, L (2015): A pénzügyi kultúra Európában, Magyarországon és a Miskolci Egyetemen, IX. *Mérleg és kihívások* nemzetközi konferencia kiadványa, Miskolci Egyetem, 9 oldal.
- Lusardi, A. & Mitchell, O. S. & Curto, V. (2010): Financial literacy among the young. *Journal of Consumer Affairs* 44(2), 358–380.
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01173.x>
- Lusardi, A. (2012): Numeracy, Financial Literacy, and Financial Decision-Making. *Numeracy* 5(1): 2. DOI: <http://dx.doi.org/10.5038/1936-4660.5.1.2>
- Lusardi, A. & Wallace, D. (2013): Financial Literacy and Quantitative Reasoning in the High School and College Classroom. *Numeracy* 6(2) 1..
<http://dx.doi.org/10.5038/1936-4660.6.2.1>
- Mak, V & Braspenning, J. (2012): Errare humanum est: Financial Literacy in European Consumer Credit Law. *Financial Literacy in European Consumer Credit Law*, 307-322..DOI 10.1007/s10603-012-9198-5,
- Plakalovic, N. (2012): Financial Literacy and Resultant Stability of the Financial System, *Proceedings of the Faculty of Economics*, 6,135–144.
- Remund, D. L. (2010): Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *The Journal of Consumer Affairs* 44(2), 276–294.
- Servon, L. J. & Kaestner, R. (2008): Consumer Financial Literacy and the Impact of Online Banking on the Financial Behavior of Lower-Income Bank Customers. *The Journal of Consumer Affairs* 42(2), 271–304.

Suganya, S. & Sakthivelrani, S. & Durai, K. (2013): Development and validation of financial literacy scal., *International Journal of Research in Commerce & Management* 4(1), 99–104.

Wilson, A. (2013): The role of mystery shopping in the measurement of service performance. *Journal of Service Theory and Practice*. 11/1998; 8(6):414-420. DOI: 10.1108/09604529810235123

Zsótér, B. (2013): A pénzügyi edukáció aktuális kérdései, kutatómódszertani problémái. *Vzdelávanie, Výskum a Metodológia*, , 673–678.

<http://www.irisro.org/pedagogia2013januar/0711ZsoterBoglarka.pdf> Lekérdezve: 2015.01.20.